

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva

Klasa: 023-01/08-01/36

Urbroj: 526-05-01-02/3-08-41

Zagreb, 01. srpnja 2008.g.

**Predmet: „Izvešće o provedenim mjerama za suzbijanje
sive ekonomije u 2007. godini“**

1. Ocjena stanja

„Siva ekonomija“ ili drugačije nazvano rad u neslužbenom gospodarstvu, predstavlja kočnicu razvoja gospodarstva, te označava svaku gospodarsku aktivnost koja nije obuhvaćena državnim statistikom i za koju nisu plaćene odgovarajuće zakonski propisane obveze prema državi.

Bilo koji oblik neregistriranog gospodarstva za posljedicu ima neravnopravan položaj gospodarskih subjekata na tržištu.

Vlada Republike Hrvatske rješavanje ove problematike uvrstila je u svoje prioritetne zadaće, slijedom čega je 25. studenog 2004. godine zaključkom usvojila Plan kratkoročnih i dugoročnih mjera za suzbijanje sive ekonomije, koji je sadržavao konkretne prijedloge i mjere sa ciljem minimiziranja sive ekonomije za razdoblje od prosinca 2004. do zaključno 31. prosinca 2007. godine.

Temeljem donesenog Zaključka Vlada Republike Hrvatske obvezala je određena tijela državne uprave na provođenje utvrđenih mjera sukladno dinamici iz usvojenog Plana.

Slijedom navedenog, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva je od početka 2005. godine imalo zadaću da koordinira sa tijelima državne uprave koja su bila zadužena za provođenje mjera za suzbijanje sive ekonomije.

Nakon provedenih mjera po isteku svake tekuće godine, Ministarstvo gospodarstva i poduzetništva imalo je obvezu sačiniti izvješća za razdoblje 2005. i 2006. godine i to kako slijedi:

- „Izvješće o planiranim i provedenim kratkoročnim mjerama za suzbijanje sive ekonomije za razdoblje prosinac 2004. do 31. prosinca 2005. godine“, Vlada Republike Hrvatske usvojila je svojim Zaključkom: Klasa:100-01/01-02/04, Urbroj:5030114-06-2 na svojoj sjednici 12. srpnja 2006. godine, i

- „Izvješće o provedenim mjerama za suzbijanje sive ekonomije u 2006. godini“, Vlada Republike Hrvatske usvojila je Zaključkom Klasa:100-01/01-02/04, Urbroj:5030114-07-2, na sjednici održanoj 02. kolovoza 2007. godine.

Izvješća pokazuju da je u proteklom razdoblju proveden cijeli niz aktivnosti (donošenje novih zakona, izmjena i dopuna postojećih zakona, koordinirane akcije gdje na rješavanju problema sudjeluje više nadležnih nadzornih tijela državne uprave do edukacijskih aktivnosti sa ciljem podizanja razine javne svijesti o štetnosti sive ekonomije.

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva temeljem obveze iz usvojenog Zaključka za Vladu Republike Hrvatske sačinjava Izvješće o provedenim mjerama za suzbijanje sive ekonomije za 2007. godinu.

Kako bi se kontinuirano pratilo izvršavanje predmetnog Zaključka Vlade Republike Hrvatske, od svih imenovanih nositelja provedbe utvrđenih mjera, prikupljena su izvješća o poduzetim aktivnostima tijekom 2007. godine.

Provedene mjere za smanjenje sive ekonomije sistematizirane su, a na temelju čega je Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva pripremlilo izvješće za 2007. godinu.

2. Provedene mjere za suzbijanje sive ekonomije u 2007. godini - prema nositeljima

2.1. Ministarstvo financija-Carinska uprava

Tijekom 2007. godine, Carinska uprava Republike Hrvatske poduzimala je, u djelokrugu rada svojih službi, mjere carinskog nadzora i kontrole u cilju suzbijanja svih oblika nelegalnih postupanja, te tako i sive ekonomije i to:

Temeljem određenih faktora rizičnosti roba **vršila se analiza carinskih postupaka vezanih za uvoze vozila** iz Republike Njemačke, a vezano za provjeru prijave vrijednosti, **analiza uvoza vina iz Makedonije**, slijedom koordinativnih sastanaka sa Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva.

Isto tako, **u svrhu zaštite intelektualnog vlasništva, izrađena je lista uvoza** za razdoblje od 1. lipnja 2006. do 31. svibnja 2007. godine (količina, vrijednost, tarifni brojevi) za 38 tvrtki kod kojih je Državni inspektorat utvrdio povredu prava intelektualnog vlasništva.

Vezano za **provjere korištenja podrijetla vršila se obrada podataka o dobavljačima rabljenih automobila** za period 2005., 2006. i 2007. godine, te **listanje carinjenja pšeničnog brašna** radi provjere razvrstavanja po carinskoj tarifi, kao i **izlistanje izvoza piva** za vanjsku proizvodnju.

S obzirom na **uvođenje bescarinske kvote** vršila se analiza izvoza i uvoza žutog kukuruza i izvoza žutog kukuruza sa podrijetlom tijekom 2007. godine, te izlistanje uvoza šećera, kao i izvoza robe u kojoj se troši šećer (keksi, sirupi) radi ovjere dokaza o podrijetlu.

Tijekom 2007. godine obavljan je **naknadni pregled carinske, knjigovodstvene i ostale dokumentacije po zahtjevu državnih tijela**, a u svrhu provjere vjerodostojnosti isprava podnijetih u carinskom postupku.

Slijedom toga **izvršeno je ukupno 1.666 naknadnih kontrola (inspekcijskih nadzora)** prilikom čega su utvrđene obveze u iznosu za carinu od 3.796.547,43 kune, PDV-a u iznosu od 14.184.320,89 kuna, trošarine u iznosu od 33.685.321,41 kuna i kamata u iznosu od 4.068.602,72 kune, odnosno ukupno 55.734.792,45 kuna.

Isto tako, provodile su se **redovite mjere nadzora uvoza i izvoza nafte i naftnih derivata kao i namjenskog korištenja pogonskog goriva** prilikom čega je tijekom 2007. godine otkriveno ukupno 829 nepravilnosti, te je obračunato ukupno 1.726.337,52 kune trošarinskih davanja po Zakonu o posebnim porezima na naftne derivate, a od toga je do sada naplaćeno 756.599,00 kuna.

Temeljem provođenja **provjere uvoza i namjenskog korištenja plovila** tijekom 2007. godine otkriveno je ukupno 28 nepravilnosti te obračunata trošarinska

davanja u iznosu od: carina - 2.269.698,85 kuna; PDV-a – 2.295.810,91 kunu; trošarina – 7.965.278,00 kuna, te kamata – 1.068.227,42 kune.

Postupajući temeljem odredbi Uredbe o provedbi carinskih mjera u svezi s robom za koju postoji sumnja da povrjeđuje pravo intelektualnog vlasništva, tijekom 2007. godine provedeno je ukupno **282 postupka primjene carinskih mjera za zaštitu prava intelektualnog vlasništva nad 20.053.813 komada proizvoda.**

Isto tako, a **slijedom pravomoćnosti rješenja izvršeno je ukupno 151 uništenje robe koja povrjeđuje pravo intelektualnog vlasništva među kojima najviše tekstilnih proizvoda.**

Budući da se kontinuirano provode mjere i radnje pojačanog nadzora visokotarifne robe, Carinska uprava organizirala je i koordinirala sljedeće **operativne akcije na cjelokupnom carinskom području Republike Hrvatske** i to:

a) nacionalne:

- AKCIJA „VELJAČA“
- AKCIJA „TRAVANJ“
- AKCIJA „SRPANJ“
- AKCIJA „STUDENI“

b) međunarodne:

- SECURE ARK- suzbijanje krijumčarenja u kontejnerskom prometu
- HURRICANE- suzbijanje krijumčarenja tekstilnih proizvoda
- MATHEW- suzbijanje krijumčarenja duhanskih proizvoda
- ADRIA- suzbijanje krijumčarenja u kontejnerskom prometu morem
- REMBRANDT- suzbijanje krijumčarenja u prometu kontejnerskim putem iz luke Ploče za zemlju odredišta BiH

Posebno usmjerene aktivnosti bile su **otkrivanje i suzbijanje krijumčarenja duhana i duhanskih proizvoda**, te je tijekom 2007. godine zaplijenjeno ukupno 26.084.850 komada raznih vrsta i marki cigareta.

Kako je Carinska uprava RH nadležna za **provođenje mjera i radnji carinskog nadzora nad prijenosom novčanih sredstava u prekograničnom prometu**, tijekom 2007. godine otkriveno je 20 pokušaja nezakonitog prijenosa istih, a slijedom čega je privremeno oduzeto ukupno 365.157,00 eura i 56.200,00 kuna, te vezano za isto podneseni su zahtjevi za pokretanje deviznog prekršaja.

U suradnji sa Ministarstvom unutarnjih poslova Republike Hrvatske, a u cilju jačanja administrativne i operativne suradnje, organizirane i koordinirane su **zajedničke akcije sa Mobilnom jedinicom za provedbu nadzora državne granice Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske**, kojih je u 2007. godini provedeno ukupno 42, sa osnovnim zadatkom otkrivanja nezakonitog prometa roba, te suzbijanja svih oblika prekograničnog kriminaliteta.

2.2. Ministarstvo financija-Porezna uprava

Obzirom da u procesu pristupanja Europskoj uniji Republika Hrvatska mora uskladiti hrvatsko zakonodavstvo s pravnom stečevinom Europske unije, odredbe Zakona o porezu na dodanu vrijednost moraju se uskladiti s odredbama Direktive 2006/112/EZ-a, te se mogu predlagati samo promjene koje su u skladu s navedenom Direktivom u rokovima predviđenim Akcijskim planom usklađivanja hrvatskog poreznog zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije.

Dugoročnim mjerama za suzbijanje sive ekonomije predviđena je dopuna članka 10. te izmjena članka 48. Zakona o porezu na dohodak (Narodne novine broj 127/00, 150/02, 163/03 i 30/04), koji je bio na snazi do 31. prosinca 2004. godine, a koji je sada članak 5. te članak 63. Zakona o porezu na dohodak (Narodne novine broj 177/04), koji je na snazi od 1. siječnja 2005. godine. **Predložene izmjene razmotrit će se pri usklađivanju Zakona o porezu na dohodak s pravnom stečevinom Europske unije.**

U svezi predloženih izmjena i dopuna Općeg poreznog zakona u 2007. godini obavljene su analize postojećeg Zakona, a radna skupina započela je s izradom nacрта izmjena i dopuna Zakona. Nakon izvršene analize zaključeno je da je **potrebno, tijekom 2008. godine, donijeti novi Opći porezni zakon** pri čemu će se, između ostalog, razmotriti sve izmjene i dopune predložene kratkoročnim i dugoročnim mjerama za suzbijanje sive ekonomije. Donošenje novog Općeg poreznog zakona potrebno je i radi usklađivanja hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije.

Donošenjem Zakona o osobnom identifikacijskom broju kojeg je Hrvatski sabor usvojio 09. svibnja 2008. godine, u pravni sustav Republike Hrvatske uveden je identifikacijski broj kao stalna identifikacijska oznaka svake osobe u Republici Hrvatskoj. Uvođenje osobnog identifikacijskog broja prvenstveno je potrebno radi usklađivanja hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije, posebno u dijelu koji se odnosi na međunarodnu razmjenu obavijesti o porezu na dodanu vrijednost. Zakon o osobnom identifikacijskom broju objavljen je 28. svibnja u „Narodnim novinama“ broj 60, a stupa na snagu 01. siječnja 2009. godine osim odredbe članka 3. stavka 2. i 3. ovog Zakona koji stupaju na snagu danom prijama Republike Hrvatske u članstvo u Europskoj uniji.

Osim ovog glavnog razloga za određivanje i izdavanje osobnog identifikacijskog broja, potreba za njegovim uvođenjem javlja se i radi povezivanja svih službenih evidencija koje se vode u Republici Hrvatskoj kako za potrebe porezne politike, tako i za i učinkovitost svih državnih i drugih institucija (Porezna uprava, Središnja depozitarna agencija, sudovi i drugi). Na temelju povezivanja podataka iz službenih evidencija koja vode nadležna tijela, primjerice Porezna uprava, moći će lakše i učinkovitije nego do sada, pratiti promjene imovnog stanja građana i pravnih osoba te ih uspoređivati s prijavljenim primicima i приходima i uplaćenim porezom.

Budući da bi se na taj način dobio puno bolji pregled imovine građana i pravnih osoba, ovaj bi propis trebao predstavljati **značajan korak u borbi protiv korupcije, omogućio bi veću učinkovitost poreznog sustava te učinkovitost državnih i drugih institucija, stvorio bi se djelotvorniji sustav socijalnih davanja i omogućio funkcioniranje pravne države na načelu jednakosti i pravednosti.**

U cilju suzbijanja porezne evazije i pojava „rada na crno“ 30. svibnja 2008. godine donesen je i **Zakon o minimalnoj plaći** koji je dana 09. lipnja 2008. godine objavljen u „Narodnim novinama“ broj 67.

U svezi obavljanja nadzora u Poreznoj upravi, potrebno je napomenuti da je **ukupni rad inspektora Porezne uprave usmjeren na suzbijanje sive ekonomije**. U svom radu inspektori posebnu pozornost daju nekim djelatnostima kao primjerice: **maloprodaja - naplata u gotovini, iznajmljivanje apartmana i soba u ljetnom razdoblju te iznajmljivanje plovila – charter**. Neki nadzori odvijaju se u suradnji i sa drugim nadzornim tijelima. Da bi se dobila cjelovita slika postupanja Porezne uprave u području inspekcijskog nadzora, u nastavku navodimo ukupne rezultate za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2007. godine.

Poslove inspekcijskog nadzora u navedenom razdoblju obavljalo je 644 inspektora. Poreznim obveznicima je u istom razdoblju dostavljeno 8.553 naloga za inspekcijski nadzor, što je za 6% manje u odnosu na isto razdoblje 2006. godine. Uručeno je 8543 zapisnika, što je za 6% manje u odnosu na isto razdoblje 2006. godine te je pokrenuto 5.627 zahtjeva za prekršajni postupak, a što je za 3% više u odnosu na isto razdoblje prošle godine (indeks 103). U navedenom razdoblju podnijeto je 76 prijava za kazneno djelo u odnosu na 113 prijava koje su podnijete u istom razdoblju prošle godine.

U nadzorima koji su završeni u navedenom razdoblju **obračunato je novih, neprijavljenih poreznih obveza u ukupnom iznosu od 1.624.208.100,23 kuna** što je za 37% više u odnosu na isto razdoblje 2006. godine (indeks 137), a novoutvrđeni prihodi po ovlaštenom djelatniku veći su za 40% (indeks 140).

U novoutvrđenim obvezama najveći udio ima porez na dodanu vrijednost sa 842.235.520,49 kuna, porez na dobit 254.281.451,48 kuna, porez na dohodak 358.837.393,57 kuna i doprinosi 111.839.031,14 kuna. U postupku nadzora donijeto je 195 rješenja o privremenoj zabrani obavljanja daljnjeg rada zbog neizdavanja računa te zbog neobračunavanja i neplaćanja poreza na dodanu vrijednost.

Značajno područje sive ekonomije je i **priređivanje igara na sreću i zabavnih igara**. U nadzoru te djelatnosti privremeno je oduzeto 167 automata za igre na sreću i 50 automata za zabavne igre.

U iskazanim rezultatima obavljenih inspekcijskih nadzora isti su se kontinuirano provodili kod poreznih obveznika koji posluju sa gotovinom pri čemu su nadzorom obuhvaćeni ne samo izdavanje računa, već i nadzor obračuna i uplate poreza na dodanu vrijednost.

U razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2007. godine inspekcijski nadzor izdavanja računa i nadzor obračuna i uplate poreza na dodanu vrijednost obavljen je kod 2.741 poreznog obveznika (1.210 nadzora kod pravnih i 1.531 nadzor kod fizičkih osoba), te je utvrđeno:

- 157 poreznih obveznika nije izdalo račun,
- kod 862 poreznih obveznika obavljena je procjena poreza na dodanu vrijednost (novoutvrđena vrijednost) u iznosu od 44.532.904,10 kuna,
- naplaćeno je 5.969.682,24 kuna od procijenjenog poreza na dodanu vrijednost,
- naplaćeno je 59.978.549,01 kuna dospjelog poreznog duga,
- podnijeto je 2.115 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka,
- donijeta su 1.282 rješenja o provedenom prekršajnom postupku u I stupnju,
- izrečeno je novčanih kazni u iznosu od 8.105.730,32 kuna,
- naplaćeno je novčanih kazni u iznosu od 2.168.253,88 kuna.

Također je potrebno naglasiti da je tijekom turističke sezone kao **ispomoć** domicilnim inspektorima u 7 područnih ureda Porezne uprave na moru (Rijeka, Pazin, Gospić, Zadar, Šibenik, Split, Dubrovnik) **upućeno ukupno 47 inspektora područnih ureda iz unutrašnjosti RH**, a naglasak u nadzorima na turističkim područjima uz more bio je:

- 1.049 nadzora evidentiranja prometa i izdavanja računa kod poreznih obveznika koji ostvaruju gotovinski promet,
- 249 nadzora PDV-a i prometa u ugostiteljskim objektima,
- 43 nadzora nekretnina koje su kupile pravne osobe u vlasništvu stranih osoba,
- 73 nadzora charter djelatnosti u kojoj je obuhvaćeno 555 vlastitih i 258 tuđih plovila i utvrđene obveze PDV-a u iznosu od 8.636.376,05 kuna i poreza na dobit u iznosu od 2.156.227,71 kunu.

U tri područna ureda obavljani su zajednički nadzori sa Državnim inspektoratom, Policijskom upravom, Lučkom kapetanijom i Carinskom upravom, ukupno 20 izlazaka.

2.3. Ministarstvo financija- Devizni inspektorat

Obavljajući nadzor gospodarskih subjekata, ovlaštenih mjenjača i financijskih institucija iz svoje nadležnosti, vođenjem prekršajnih postupaka u prvom stupnju i suradnjom s drugim nadzornim tijelima Republike Hrvatske, a s ciljem sprječavanja sive ekonomije, Devizni inspektorat je tijekom 2007. godine realizirao i poduzeo slijedeće:

Devizni nadzor je obavljan sukladno planu i programu rada te po inicijativama Državnog odvjetništva, Ureda za sprječavanje pranja novca, MUP-a i drugih nadzornih tijela. **Glavni predmet nadzora su bile prekogranične transakcije vlasnički povezanim tvrtkama i off shore tvrtkama**, s ciljem sprječavanja i sankcioniranja neosnovanog plaćanja i transfera dobiti bez oporezivanja, te kontrole zakonitosti obavljanja platnog prometa s inozemstvom.

Tijekom 2007. godine Devizni inspektorat je izvršio **ukupno 505 različitih kontrola gospodarskih subjekata, financijskih institucija, ovlaštenih mjenjača i fizičkih osoba**, po kojima je podnesena 191 prekršajna i 6 kaznenih prijava, dok je Rješenjem naložen povrat neosnovanog transfera kapitala u inozemstvo u iznosu od 511.500,00 EUR.

Temeljem članka 96. OPZ-a, **Poreznoj upravi su upućene 33 inicijative** i osporene transakcije u vrijednosti 228.772.349,00 kuna za obračun poreznih obveza. Po inicijativama Deviznog inspektorata iz ranijih godina Porezna uprava je u 2007. godini, u naknadnom nadzoru, utvrdila cca. 7.866.053,00 kune neplaćenih poreznih davanja.

Carinskoj upravi upućene su 2 inicijative uz sumnju na umanjeње carinske osnovice za 30.875.493,00 kuna, dok je po inicijativama Deviznog inspektorata iz ranijih godina Carinska uprava u 2007. godini, u naknadnom nadzoru, obračunala 1.161.192,00 kuna neplaćenih carinskih davanja.

Temeljem posebnog rješenja Deviznog inspektorata u siječnju 2007. godine, Državnom proračunu vraćeno je 69.349.256,49 kuna (u inspekcijskom postupku ustanovljeno je da je u konkretnom slučaju kontrolirana pravna osoba

nezakonito raspolagala novčanim sredstvima u vlasništvu Republike Hrvatske koja su joj bila povjerena).

U prekršajnim postupcima riješena su 345 predmeta u kojima je izrečeno 18.768.907,00 kuna novčanih kazni. Zaštitnim mjerama oduzimanja predmeta prekršaja u predmetima prijenosa gotovine u prekograničnom prometu oduzeto je u korist proračuna ukupno 346.367 EUR. Vlasnicima privremeno oduzetih sredstava iz prijašnjih godina je vraćeno 388.552 EUR.

U travnju 2007. godine potpisan je između Ministarstva financija – Deviznog inspektorata i Hrvatske narodne banke Sporazum o suradnji i razmjeni informacija u području deviznog nadzora.

Tijekom 2007. godine obavljene su kontrole pružanja usluga brzog prijenosa novca koje u Hrvatskoj obavljaju strane tvrtke preko domaćih financijskih institucija kao njihovih agenata. Kontrolom je utvrđeno da dio prihoda stranih prijenosnika novca, s naslova tečajnih razlika po platno-prometnim transakcijama s inozemstvom, nije ostvaren na zakonit način.

Nadalje je **utvrđen nedostatan i neadekvatan zakonodavni i nadzorni režim u tom području poslovanja**, posebno nedostatak odredbi o licenciranju te načinu i uvjetima obavljanja tih usluga u prekograničnom platnom prometu, kao i primjeni mjera i radnji propisanih Zakonom o sprječavanju pranja novca. U tom pravcu Devizni inspektorat je predložio donošenje posebne zakonske regulative.

2.4. Ministarstvo financija - Financijska policija

Prema planu rada, Financijska policija u razdoblju od 1. srpnja do 31. prosinca 2007. godine obavljala je **financijske nadzore** kod proračunskih obveznika koji su **obveznici obračuna i uplate posebnih poreza na naftne derivate, duhanske proizvode, pivo, alkohol, kavu, te drugih neizravnih i izravnih poreza kao i kod korisnika koncesija.**

Kod proračunskih obveznika posebnog poreza na naftne derivate kao i kod preprodavatelja naftnih derivata posebno dizelskog goriva obojenog plavom bojom i lož ulja, obavljeno je ukupno 36 financijskih nadzora obračuna i uplate posebnog poreza, kao i namjensko korištenje euro dizela - dizelskog goriva obojenog plavom bojom i lož ulja. Kod 25 obveznika i preprodavatelja naftnih derivata utvrđene su određene nepravilnosti koje imaju obilježje prekršaja te su protiv istih podneseni zahtjevi za pokretanje prekršajnog postupka. Novoutvrđene obveze kod navedenih proračunskih obveznika po završenim nadzorima iznose 6.111.280,00 kuna.

Tijekom nadzora utvrđeno je da pojedini obveznici plaćanja posebnog poreza na naftne derivate obavljaju trgovinu na veliko naftnih derivata kupcima sa maloprodajnih mjesta (benzinskih pumpi) iako za to nisu ispunjeni zakonom propisani uvjeti, odnosno na navedeni način krše odredbe Zakona o trgovini i Uredbe o uvjetima za obavljanje trgovine na veliko i trgovine sa inozemstvom za određenu robu.

Isto tako uočeno je da prodavatelji euro dizela -dizelskog goriva obojenog plavom bojom obavljaju prodaju istog derivata, a da ne vode propisane evidencije o korisnicima na način da se upisuju podaci o korisniku i količini kupljenog goriva iako ta obveza proizlazi iz članka 17.stavka 2. Zakona o posebnom porezu na naftne derivate.

Kod nadzora proizvodnje i prometa duhanskih proizvoda obavljeno je 47 financijskih nadzora. Glavnina nadzora odnosi se na nadzor obilježavajućih nadzornih markica kod prodavatelja duhanskih proizvoda. Uočeno je da se na maloprodajnim mjestima pojavljuju cigarete sa **krivotvorenim nadzornim markicama**, a koje su namijenjene izvozu u BiH.

U 9 nadzora utvrđene su nepravilnosti, zbog čega su podneseni zahtjevi za pokretanje prekršajnog postupka. Novoutvrđene obveze po izvršenim nadzorima kod ovih proračunskih obveznika iznose 152.756,00 kuna.

U nadzoru proizvodnje i prometa piva obavljeno je u ovom razdoblju 11 financijskih nadzora i to prvenstveno pravilnost iskazivanja proizvedenih, uvezenih i izlaznih količina piva, te pravilnog obračunavanja i uplate posebno poreza i drugih proračunskih davanja. Zbog utvrđenih nepravilnosti podneseno je 6 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka, a novoutvrđene obveze iznose 13.949.528,00 kuna.

Kod nadzora proizvodnje i prometa alkohola i alkoholnih pića, obavljeno su ukupno 34 financijska nadzora. Utvrđeno je ukupno 659.792,00 kuna novih obveza, te podneseno 6 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka. Isto tako obavljeno je u izvještajnom razdoblju 15 nadzora proizvodnje i prometa bezalkoholnih pića, te novoutvrđene obveze po tom osnovu iznose 414.755,00 kuna. Zbog utvrđenih nepravilnosti podneseno je 13 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka.

Kod uvoznika i prerađivača kave, obavljena su 23 financijska nadzora. Kod 13 obveznika utvrđene su nepravilnosti zbog čega su protiv istih podneseni zahtjevi za pokretanje prekršajnog postupka. Novoutvrđene obveze iznose 5.292.494,00 kuna.

Kod ostalih obveznika neizravnih i izravnih poreza obavljena su 53 financijska nadzora, te podneseno 27 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka i utvrđeno 14.624.774,00 kuna obveza za uplatu.

Financijska policija je u izvještajnom razdoblju obavljala i **nadzor obračuna i plaćanja koncesijske naknade** te je po svim vrstama koncesija završeno ukupno 49 nadzora te iznos novoutvrđenih obveza iznosi 35.159.321,62 kuna. Isto tako, podneseno je u izvještajnom razdoblju 9 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka zbog nepravilnosti koje imaju obilježje prekršajnog djela.

Treba napomenuti da je kod **nadzora eksploatacije mineralnih sirovina** zbog nelegalne eksploatacije utvrđena protupravno stečena imovinska korist u iznosu od 17.516.334,23 kune. Kod nadzora eksploatacije mineralnih sirovina uočeno je, kao i u prethodnim nadzorima, da pojedini korisnici obavljaju eksploataciju bez potrebnih dozvola ili odobrenja te da eksploatiraju i prodaju mineralne sirovine u fazi istraživanja. Kod nadzora obračuna i uplate koncesijske naknade na vodama i vodnom dobru postoje veliki iznosi dospjele, a neplaćene koncesijske naknade.

Isto tako, jedan od problema koji se javlja jest i problem ovrhe pravomoćnog rješenja kojim je utvrđena obveza uplate koncesijske naknade. Naime, financijska policija prema odredbama Zakona o financijskoj policiji nema ovlasti provoditi ovrhu pravomoćnog rješenja, već bi ovrhu trebao provoditi davatelj koncesije nakon što mu isto rješenje dostavi financijska policija radi zaduženja.

U redovnim i akcijskim planovima rada Financijske policije za razdoblje siječanj – lipanj 2008. godine planirane su aktivnosti koje imaju za cilj jačanje financijske discipline proračunskih obveznika, te poboljšanje naplate proračunskih prihoda.

Aktivnost Financijske policije u navedenom razdoblju uglavnom će obuhvaćati nadzor proračunskih obveznika koji su obveznici obračuna i uplate posebnih poreza, kao i nadzor koji se tiče obračuna i uplate koncesijske naknade po svim vrstama koncesija. Nadzor će biti posebno usmjeren na proračunske obveznike koji duguju veće iznose koncesijske naknade, kao i proračunske obveznike koji obavljaju eksploataciju mineralnih sirovina bez odobrenja nadležnog tijela, odnosno kod vodnih koncesija koji se ne pridržavaju ugovornih odredbi o plaćanju koncesijske naknade.

Sukladno zakonskim ovlastima, Financijska policija obavljat će i nadzore po zahtjevima drugih tijela državne uprave (USKOKA, Porezne uprave, Carinske uprave) te prijava građana.

Isto tako, predlaže se obaviti zajedničke nadzore eksploatacije mineralnih sirovina Financijske policije, Državnog inspektorata i Kriminalističke policije u navedenom razdoblju kod korisnika rudarske koncesije za koje postoje saznanja da obavlja eksploataciju mineralnih sirovina bez odobrenja.

2.5. Ministarstvo financija - Uprava za gospodarstvo

Ministarstvo financija je, temeljem Pravilnika o ustroju i vođenju Registra koncesija (Narodne novine broj 164/04), uspostavilo Registar koncesija koji predstavlja jedinstvenu elektroničku evidenciju svih ugovora o koncesiji u Republici Hrvatskoj.

Sukladno podacima u Registru koncesija, Ministarstvo financija prati i nadzire izvršenje obveza svih koncesionara o čijim ugovorima o koncesiji su podatke dostavili davatelji koncesija. Sukladno tome, u Registru koncesija se evidentiraju i dospjele naknade za koncesije, te obračunavaju zatezne kamate.

Određeni dio podataka iz Registra koncesija, a prema Pravilniku o ustroju i vođenju Registra koncesija (Narodne novine broj 164/04), isti će biti javan. Operativno otvaranje Registra za javnost očekuje se u najskorijem roku.

Ministarstvo financija smatra da je uspostava Registra koncesija od iznimne važnosti u borbi protiv sive ekonomije i korupcije. U tom smislu posebno treba naglasiti potrebu uvođenja dodatne discipline među davateljima koncesija koji su dužni dostavljati traženu dokumentaciju Ministarstvu financija. Također se naglašava neophodnost suradnje i podrške istih na ustroju i vođenju Registra koncesija.

Nastavno na aktivnosti vezane za Registar koncesija, Ministarstvo financija će u 2008. godini predložiti izmjenu zakonske regulative koja će obuhvatiti donošenje novog Zakona o koncesijama i izmjenu i dopunu sektorskih zakona, a čime će se povećati transparentnost sustava, zaštita investitora, veća kontrola nad davateljima koncesija i koncesionarima, te samim time umanjiti zona sive ekonomije i korupcije.

2.6. Ministarstvo turizma

Ministarstvo turizma, u 2007. godini Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka sukladno ranijem ustroju i djelokrugu središnjih tijela državne uprave, iz područja turizma donijelo je **Zakon o ugostiteljskoj djelatnosti („Narodne novine“, broj 138/06) i Zakon o pružanju usluga u turizmu („Narodne novine“ 68/07).**

Donošenjem navedenih zakona izvršene su planirane mjere u suzbijanju sive ekonomije u područja turizma.

Naime, i Zakonom o ugostiteljskoj djelatnosti i Zakonom o pružanju usluga u turizmu **povećani su iznosi novčanih kazni za prekršaje koji se tiču nelegalnog obavljanja djelatnosti, odnosno pružanja usluga** (ovisno o ograničenjima za propisivanje novčanih kazni tada važećeg Zakona o prekršajima, za pravne osobe od 10.000,00 do 150.000,00 kuna, a za fizičke osobe od 5.000,00 do 15.000,00 kuna).

Dane su i veće ovlasti gospodarskim inspektorima na način da usmenim rješenjem u zapisnik, do otklanjanja utvrđenih nedostataka, a najkraće na rok od 30 dana, zabrane pravnoj ili fizičkoj osobi daljnje obavljanje djelatnosti, odnosno pružanja usluga ukoliko se iste pružaju bez upisa u propisani registar ili upisnik, ili bez rješenja odnosno odobrenja o ispunjavanju propisanih uvjeta za pružanje usluga, te da se rješenje izvrši odmah pečaćenjem objekta/prostorija, opreme i uređaja, ili na drugi pogodan način.

Oba zakona zadržala su odredbe o izricanju zaštitne mjere zabrane obavljanja djelatnosti odnosno pružanja usluga, uz novčanu kaznu, u slučaju ponavljanja navedenih, a i drugih prekršaja propisanih tim zakonima, a čije trajanje ovisi da li su prekršaji učinjeni drugi ili treći put od pravomoćnosti prvog rješenja o prekršaju (od najkraće tri odnosno šest mjeseci do najdulje godine dana).

Nadalje Zakon o ugostiteljskoj djelatnosti omogućio je da ugostiteljsku djelatnost, pod određenim uvjetima, mogu obavljati i Hrvatski ferijalni i hostelski savez, Savez izviđača Hrvatske, Hrvatski planinarski savez i njegove članice, lovačke i ribičke udruge, ustanove za kazališnu djelatnost, lječilišta, amaterske sportske udruge, Savez izviđača Hrvatske, te udruge pripadnika nacionalnih manjina, čime su u zakonske okvire, pa time i pod **inspekcijski nadzor, stavljeni dosad neobuhvaćeni a prisutni načini obavljanja djelatnosti.** Iz istog razloga Zakonom o pružanju usluga u turizmu omogućeno je pružanje određenih usluga Hrvatskom ferijalnom i hostelskom savezu, specijalnim bolnicama i lječilištima, ustanovama u kulturi te školama i drugim odgojno-obrazovnim ustanovama.

Vezano uz plan dugoročnih mjera navodimo da Ministarstvo kontinuirano surađuje s drugim tijelima državne uprave odnosno tijelima jedinica lokalne samouprave u obavljanju poslova iz svoje nadležnosti, te vodi računa o edukaciji (senzibilizaciji) građana o utjecaju sive ekonomije na njihov standard.

2.7. Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja

Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, ranije, dio Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva sukladno prethodnom ustroju i djelokrugu središnjih tijela državne uprave, predlaže i donosi propise sukladno godišnjem planu zakonodavne aktivnosti. U 2007. godini donesena je većina planiranih propisa.

U dijelu zakonodavne aktivnosti obuhvaćene kratkoročnim i dugoročnim mjerama u 2007. godini nije predložen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poljoprivredi. Riječ je o krovnom Zakonu („lex generalis“) kojim se uređuje sveukupno područje poljoprivrede a koji se ujedno treba uskladiti s legislativom EU pa izrada nacрта Prijedloga predstavlja složen i dugotrajan posao. **Izrada nacрта je u tijeku te se njegovo donošenje planira u 2008. godini.** Između ostalog vodi se računa da se Zakonom na primjeren način uredi problematika izravne prodaje vlastitih poljoprivrednih proizvoda, te sankcionira njihovo trženje bez iskaznice.

Područje veterinarstva

U skladu s Planom kratkoročnih i dugoročnih mjera za suzbijanja sive ekonomije iz nadležnosti Uprave za veterinarstvo tijekom 2007. godine poduzete su slijedeće mjere:

Donesen je Zakon o veterinarstvu („NN“ 41/07) i Zakon o hrani („NN“ 46/07) kojim su stvoreni uvjeti za usklađivanje zakonodavstva iz područja veterinarstva sa zakonodavstvom Europske Unije, te „Program“ predviđene reorganizacije veterinarske inspekcije. U tom smislu Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja sačinilo je prijedlog nove Uredbe o unutarnjem ustrojstvu koja je upućena nadležnim tijelima na mišljenje i očekuje se da će uskoro biti prihvaćena od strane Vlade Republike Hrvatske.

U skladu s prijedlogom navedene Uredbe iz Uprave za veterinarstvo izdvojio bi se **Sektor veterinarske inspekcije i Sektor granične veterinarske inspekcije**, te bi se ustrojila Uprava za veterinarske inspekcije. Uprava za inspekcijske poslove imala bi dva sektora koja su ranije navedena.

U sektoru veterinarske inspekcije ustrojio bi se **šest regionalnih Veterinarskih ureda (Zagreb, Rijeka, Split, Varaždin, Bjelovar, Osijek)**, u kojima bi poslove veterinarske inspekcije u skladu s nadležnostima određenim Zakonom o veterinarstvu („NN“ br. 41/07), obavljali državni veterinarski inspektori i službeni veterinari.

Sukladno prijedlogu nove „Uredbe“ u Sektoru veterinarske inspekcije bilo bi 79 državnih veterinarskih inspektora, te 184 službenih veterinarskih inspektora. Službeni veterinarski inspektori će biti specijalizirani za područje zdravlja životinja, dobrobiti životinja i veterinarsko – javno zdravstvo. Planirani broj službenih veterinarskih inspektora za zaštitu zdravlja životinja je 71, 8 državnih veterinarskih inspektora za dobrobit životinja, te 113 službenih veterinarskih inspektora za veterinarsko javno zdravstvo/hrana za životinje.

Spomenuta registracija veterinarske inspekcije osigurava uspostavu službenih kontrola sukladno propisima EU određenim „Uredbama higijenskog paketa“. U tom smislu donesen je **Pravilnik o službenim kontrolama hrane životinjskog podrijetla („NN“ 99/2007)**. Zapošljavanje službenih veterinara koji će obavljati službene kontrole predviđa se tijekom 2008./2009. godine.

Također u cilju suzbijanja nelegalnog prometa životinja i njihovog nelegalnog klanja tijekom prošle godine doneseni su sljedeći podzakonski akti kojima se u elektronskom obliku prati promet životinja:

- **Pravilnik o obveznom označavanju i registraciji svinja („NN“ br. 51/2007)**
- **Pravilnik o provođenju obveznog označavanja i registracije goveda („NN“ br. 99/2007.)**
- **Pravilnik o obveznom označavanju i registraciji goveda („NN“ br. 99/2007.)**
- **Pravilnik o obveznom označavanju i registraciji ovaca i koza („NN“ br. 111/2007)**
- **Pravilnik o provođenju obveznog označavanja i registracije ovaca i koza („NN“ br. 111/2007).**

Sukladno navedenim propisima kojima se regulira označavanje i registracija životinja **do sada je uspostavljen jedinstveni registar goveda**. U tijeku je proces registracije farmi koji je preduvjet za uspostavu novog sustava označavanja svinja i vođenja registra svinja, ovaca i koza. Do sada je registrirano približno 20 000 farmi.

Cjelovitom uspostavom registra farmi, registracija označenih životinja, te registracije prometa životinja uspostavio bi se cjeloviti nadzor prometa i klanja životinja koji bi spriječio promet i nelegalno klanje životinja. U skladu s navedenim podzakonskim aktima kojima se regulira označavanje i registracija svinja, ovaca i koza, sva gospodarstva moraju biti registrirana, te životinje označene i upisane u registre do 01. svibnja 2008. godine.

Područje mlinarsko-pekarske industrije

U cilju suzbijanja sive ekonomije u području mlinsko-pekarske industrije, temeljem Zakona o posebnim uvjetima za stavljanje brašna na tržište („Narodne novine“, br. 48/04, 130/04-ispravak, 140/05 i 143/05-ispravak) i Pravilnika o obilježavanju brašna evidencijskim markicama („Narodne novine“, br. 90/04 i 124/04), nastavljeno je i u 2007. godini sustavno provođenje odredbi citiranih propisa i provođenje inspeksijskog nadzora.

Od dana stupanja na snagu Zakona i Pravilnika od 1. srpnja 2004. godine pa do kraja 2007. godine u Ministarstvu poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja ustrojen je registar mlinara, proizvođača namjenskih smjesa i koncentrata, kao i registar uvoznika brašna, smjesa i koncentrata.

Od ukupno upisanih 188 mlinara, njih 25 do danas nije zatražilo markice za brašno, što je za pretpostaviti da jedan značajan broj nije mogao udovoljiti važećim propisima.

Istovremeno su od pravnih osoba tzv. velikih mlinara povećane narudžbe markica, odnosno povećana proizvodnja brašna za 5-6 % u 2007. godini u odnosu na prethodnu, 2006. godinu.

Sada je u Republici Hrvatskoj sačinjen kvalitetan popis (registar) mlinara, pekara, uvoznika brašna. Time je stvorena mogućnost efikasnije kontrole prometa brašnom na tržištu Republike Hrvatske i sprečavanje tzv. „sive“ ekonomije.

Posao meljave i prometa brašnom preuzimaju tvrtke koje redovito plaćaju svoje obveze prema državi. Ovim rezultatima su pridonijeli i gospodarski inspektori Državnog inspektorata s kojim ovo Ministarstvo vrlo dobro surađuje. Obzirom da Državni inspektorat ima obvezu kontinuiranog provođenja nadzora u dijelu mlinsko-pekarske industrije, podaci o utvrđenim nepravilnostima i poduzetim mjerama u ovom segmentu sastavni su dio njihovog izvješća. **Pored navedenoga moguće je praćenje utroška zalihe pšenice, kukuruza i raži kroz knjigu meljave koju je dužan voditi svaki mlinar. Temeljem takve evidencije Ministarstvo ima mogućnosti u svakom momentu dati određene informacije Državnom inspektoratu u cilju što efikasnije provedbe inspeksijskog nadzora.**

Naglašavamo, samim uvođenjem evidencijskih markica za brašno nije se u potpunosti eliminiralo sivo tržište.

Međutim, Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o posebnim uvjetima za stavljanje brašna na tržište („Narodne novine“, br. 140/05) i Pravilnik o količini brašna utrošenog za proizvodnju pojedinih pekarskih proizvoda („Narodne novine“, br. 146/05) koji je u primjeni od 1. siječnja 2006. godine doprinijeli su smanjenju sive ekonomije izrazito prisutne u području pekarstva.

Naime, primjenom navedenog Zakona i Pravilnika stvoreni su svi preduvjeti za učinkoviti rad inspekcije i mogućnost sankcioniranja prekršitelja, u ovom slučaju pekara. Zakonom su propisane kaznene odredbe za pekare koji ne budu poštivali minimalno propisane količine brašna za proizvodnju pojedinih pekarskih proizvoda, što do donošenja ovog propisa nije bio slučaj. Prosječno se od 100 kg brašna može ispeći oko 135-136 kg kruha i peciva.

Ranije su pekari u svojim knjigama prikazivali puno manje količine proizvedenog i prodanog kruha i peciva, a za to nisu bili sankcionirani, jer taj normativ nije bio propisan. Na taj način značajna financijska sredstva prelijevala su se u džepove pekara, umjesto da se punio državni proračun.

Stoga su pekari počevši od 1. siječnja 2006. godine u obvezi voditi svakodnevni utrošak brašna i proizvedene količine pekarskih proizvoda. Također su u obvezi voditi evidenciju nabavke, odnosno ulazne količine brašna. Sve to moraju upisati u „knjigu evidencije utroška brašna“ (KEUB) koja je sastavni dio Pravilnika.

Sada su stvoreni svi preduvjeti za zatvaranje kruga kontrole i suzbijanja sive ekonomije od pšenice i brašna do pekarskih proizvoda.

Napominjemo da će ovo Ministarstvo i dalje u suradnji sa Državnim inspektoratom planirati i provoditi akcije koje doprinose suzbijanju sive ekonomije u mlinsko-pekarskoj industriji.

Tržište voća

U cilju uređenja stanja na tržištu voća u 2007. godini Ministarstvo je, sukladno Zaključku Vlade Republike Hrvatske od 12. prosinca 2006. godine, izvršilo **sufinanciranje otkupa i skladištenja mandarina i jabuka I klase (jabuka 30.000 tona i mandarina 28.000 tona) u ukupnoj vrijednosti od 29.000.000,00 kuna.**

Navedena mjera doprinijela je sređivanju stanja na tržištu i stabilizaciji cijena jabuka na razini od 2,40 kn/kg i mandarina od 2,20 kn/kg. Jednako tako pridonijela je suzbijanju sive ekonomije trženja ovim proizvodima. Proračunski gledano, potpora je oprihodovana kroz plaćeni PDV, a eliminiran je velik broj preprodavača ovih proizvoda koji nisu legalno trgovali i izbjegavali su plaćanje obveza prema državi.

Od ukupno proizvedenih oko 41.000 tona mandarina u 2007. godini otkupljeno je kroz sufinancirani otkup 28.000 tona od čega je izvezeno 21.000 tona mandarina u ukupnoj vrijednosti 5,8 milijuna eura.

Stočarska proizvodnja

U području stočarske proizvodnje provedbom pravilnika iz 2004 i 2005. godine te **novih Pravilnika o kakvoći govedih trupova i polovica na liniji klanja (NN 40/07) i Pravilnika o kakvoći svinjskih trupova i polovica na liniji klanja (NN 40/07)** uspostavljen je nadzor nad klanjem i klasiranjem govedih i svinjskih trupova u klaonicama.

U 2007. godini ukupno je otklasirano 238.151 govedih trupova što je u odnosu na 2006. godinu u kojoj je otklasirano 228.311 povećanje za 4,31%.

Budući da se klasiranje svinjskih trupova i polovica na liniji klanja obavlja od 1.1. 2006. godine broj otklasiranih trupova u 2007. godini je iznosio 1.108.237 trupova što je u odnosu na 2006. godinu u kojoj je otklasirano 1.000.178 povećanje za 10,80%.

Provođenjem konkretnih mjera u cilju suzbijanja sive ekonomije možemo na temelju povećanog broja otklasiranih trupova zaključiti djelotvornost i učinkovitost provedbe ovoga plana čemu je pridonio i kontinuirani inspekcijski nadzor stočarske inspekcije.

Inspekcijski nadzor

Suzbijanju sive ekonomije sustavno se pridonosi kroz provođenje inspekcijskih nadzora primjene propisa u okviru djelokruga Ministarstva. **Inspekcijski nadzor načelno se provodi kroz aktivnosti 3 uprave: Uprave poljoprivrede, Uprave ribarstva i Uprave za veterinarstvo.**

a) U suzbijanju sive ekonomije rad poljoprivredne, stočarske i vinarske inspekcije Uprave poljoprivrede, čiji nadzor obuhvaća legalitet primarne poljoprivredne proizvodnje, odnosno proizvodnje, vezan je dijelom uz rad gospodarske inspekcije Državnog inspektorata koja također nadzire legalitet proizvoda ali u prometu. Slijedom iznijetog i tijekom 2007. godine nastavljena je suradnja inspekcija ovog Ministarstva i gospodarske inspekcije. Jednako tako inspekcije ove Uprave prema potrebi surađuju s Ministarstvom unutarnjih poslova.

- U dijelu inspekcijskih nadzora korištenja potpora poljoprivredni su inspektori, temeljem Zakona o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu („ Narodne novine“, br. 87/02, 117/03, 82/04,12/05-ispravak, 85/06, 141/06 i 134/07), **tijekom 2007. godine obavili 7.003 inspekcijskih pregleda kod 6.055 korisnika potpora. Ovim je pregledima obuhvaćen iznos potpora u ukupnoj vrijednosti od 314.886.674,02 kn.**

Poradi utvrđenih nepravilnosti inspektori su naredili povrat nezakonito ostvarenih novčanih sredstava u ukupnom iznosu od 1.162.859,18 kn. Jednako tako je nadzorima utvrđeno ne udovoljavanje uvjetima za isplatu ukupnog iznosa od 6.224.636,07 kn potpora. Drugim riječima, **kroz ukupno donesenih 472 inspekcijskih rješenja u 2007. godini spriječeno je protuzakonito korištenje sredstava državnog proračuna u ukupnom iznosu od 7.387.495,25 kn, što iznosi 2,35% od ukupne vrijednosti nadziranih potpora.**

Pored donesenih upravnih mjera obveze povrata ostvarenih novčanih sredstava potpora i sprječavanja isplate radi ne udovoljavanja uvjetima za isplatu, poljoprivredni su inspektori podnijeli ukupno 273 zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka.

Usporedbe radi, u 2006. godini nadzorom je obuhvaćeno 4.243 korisnika i iznos potpora u ukupnoj vrijednosti od 257.336.951,46 kn kada je doneseno 458 inspekcijskih rješenja kojima je spriječeno protuzakonito korištenje sredstava državnog proračuna u ukupnom iznosu od 13.269.881,28 kn, što iznosi 5,16% od ukupne vrijednosti nadziranih potpora.

Ministarstvo drži da sustavni inspekcijski nadzor korisnika potpora uvelike pridonosi i suzbijanju sive ekonomije, poglavito u području stočarstva. U tom cilju je u okviru sveobuhvatnog nadzora potpora u 2007. godini proveden ciljani inspekcijski nadzor ostvarivanja prava na poticaje u stočarstvu – držanje rasplodne stoke (goveda, konji, ovce, koze,.....), te potpore za očuvanje izvornih i zaštićenih pasmina, prije i nakon isplate.

Nadzorom je obuhvaćeno 934 korisnika i 34.981 grla za koje je zatražen poticaj u ukupnoj vrijednosti od 20.355.492,00 kn. U 27 slučajeva (2,89 % od ukupno nadziranih korisnika) utvrđene su nepravilnosti te je inspekcijskim rješenjima o zabrani isplate poticaja i naređenom povratu poticaja ukupno spriječeno i naređeno povrata u iznosu od 211.740,52 kn (1,04 % od ukupno nadzirane vrijednosti).

Kako su naime, između ostalog, uvjeti za ostvarivanje potpora za držanje rasplodne stoke i očuvanje izvornih i zaštićenih pasmina i propisno obilježavanje, držanje i promet živom i zaklanom stokom, navedene mjere značajno pridonose suzbijanju sive ekonomije u tom području.

Dakle, s ciljem što većeg stupnja zaštite sredstava Državnog proračuna i suzbijanja sive ekonomije u 2007. godini ukupni broj korisnika novčanih potpora obuhvaćen nadzorima povećan je za 42,7 % u odnosu na 4243 korisnika nadziranih u 2006. godini. Jednako tako, povećana je ukupno nadzirana vrijednost potpora za 22,3 % u odnosu na nadziranu vrijednost u 2006. godini.

Možemo zaključiti da se sustavnim nadzorom novčanih potpora u poljoprivredi i ribarstvu i povećanjem broja nadziranih korisnika, te primjenom svih na Zakonu utemeljenih mjera smanjio odnosno gotovo prepolovio ukupan iznos nezakonito ostvarenih novčanih potpora u 2007. godini u odnosu na nadzirano razdoblje u 2006. godini.

- Kao i ranijih godina dio planiranih aktivnosti stočarske inspekcije temelje se na odredbama Zakona o stočarstvu („Narodne novine“, br. 70/97, 36/98, 151/03 i 132/06) odnosio se na suzbijanje sive ekonomije.

Uz kontinuirani nadzor kakvoće goveđih i svinjskih trupova i polovica na liniji klanja, tijekom 2007. godine proveden je **ciljani nadzor obilježavanja uzgojno valjanih goveda**. U nadzoru je obuhvaćeno 188 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, koja su na dan 31. prosinca 2006. godine imala ukupno 6742 uzgojno valjana grla. O nadzorom utvrđenim nepravilnostima inspektori su donijeli 64 rješenja o otklanjanju uočenih nedostataka u provedbi Pravilnika o obveznom označavanju i upisu u Jedinostveni registar domaćih životinja te vođenju evidencija („Narodne novine“, br. 110/04). Jednako tako inspektori su pokrenuli 24 prekršajna postupka kod prekršajnih sudova. Mjera obveznog obilježavanja goveda omogućava sljedivost svakog obilježenog goveda od teljenja do klanja odnosno uginuća, čime se pridonosi suzbijanju sive ekonomije.

- Glede provedbe Zakona o vinu („Narodne novine“, br. 96/03), posljednjih pet godina se sustavno provodi nadzor uvoza i prometa grožđa namijenjenog proizvodnji vina. Temeljem stalnog ukazivanja vinarske inspekcije na nepostojanje tarifne oznake grožđa namijenjenog proizvodnji vina, pa je to grožđe često uvoženo kao stolno, u Carinsku tarifu za 2007. godinu uvrštena je posebna tarifna oznaka za grožđe namijenjeno proizvodnji vina. Slijedom navedenog, analizom uvoza u proteklom petogodišnjem razdoblju, vidljivo je da pravilna i temeljita regulativa uvodi red i na tržište, te je tako uvoz grožđa namijenjenog proizvodnji vina 2004. godine iznosio 2.432.319 kg, 2006. godine 1.682.131 kg, da bi u 2007. godini iznosio 158.719 kg, uz napomenu da se za sve količine uvezenog „vinskog grožđa“ 2007. godine znaju korisnici koji su registrirani proizvođači. Na taj način spriječena je prodaja uvezenog grožđa namijenjenog proizvodnji vina na tržnicama kojem se tada gubio trag. Time je ujedno spriječena proizvodnja vina od uvezenog grožđa koje se na tržište stavljalo kao hrvatski proizvod. Sada takovo vino nosi oznaku podrijetla zemlje izvoznice grožđa.

Jednako tako u 2007. godini od ukupno 5.292.190 litara vina uzeti su uzorci za kvalitativne analize vina. Od navedene količine propisanoj kakvoći nije udovoljavalo 1.202.750 litara, od kojih 804.950 litara nije udovoljavalo deklariranoj kakvoći te se u promet moralo stavljati u nižoj kategoriji kakvoće, 107.800 litara onesposobljeno je za ljudsku upotrebu budući nije odgovaralo minimalno propisanim parametrima kakvoće, a 290.000 litara trebalo je doraditi.

Ujedno se na primjeru vinarske inspekcije ukazuje na sveprisutni problem kažnjavanja prekršitelja: od 71 prekršajnog rješenja o kaznama koje su donijeli nadležni prekršajni sudovi u 2007. godini izrečene su 23 opomene, dok je u 48 prekršajnih rješenja kojima se izriče novčana kazna presuđeno ukupno 104.750,00 kn (što ne znači da će taj iznos biti i naplaćen obzirom na mogućnost žalbe i rokove).

Istovremeno, tijekom 2007. godine, vinarski inspektori su donijeli 35 prekršajnih naloga sukladno ovlasti po Zakonu o prekršajima, od kojih je temeljem 28 prekršajnih naloga u Državni proračun uplaćeno 311.800,00 kuna.

b) Uprava ribarstva odnosno ribarska inspekcija, donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o morskom ribarstvu („Narodne novine“, broj 48/05) koji je stupio na snagu 21. travnja 2005. godine, dobila je dio nadležnosti za kontrolu i nadzor u prometu ribom i drugim morskim organizmima.

Slijedom izmjena i dopuna citiranog Zakona ministar je donio **Pravilnik o uvjetima i načinu stavljanja u promet riba i drugih morskih organizama („Narodne novine“, broj 136/06., 133/07.)**, koji će se početi primjenjivati od **31. svibnja 2008.** godine u dijelu koji se odnosi na obveznost iskrcaja ribe i drugih morskih organizama na određenim iskrcajnim mjestima, stavljanje ulova na prvu prodaju samo za to određenim mjestima te obvezu dostava izjava o iskrcaju i mjestu prve prodaje.

Time će se uspostaviti registar prvih kupaca kao i mjesta prve prodaje, što će značajno smanjiti mogućnosti sive ekonomije.

Uspostava sustava prometovanja ribom, u kojem je sada poznat proizvođač (ribar ili uzgajivač) a od navedenog datum će biti poznat i prvi kupac, omogućit će slijed ulova i proizvoda ribarstva od proizvođača do krajnjeg potrošača i povratno.

Jedna od sastavnica Nacionalnog programa povećanja proizvodnje i potrošnje ribe u Republici Hrvatskoj je uspostava organiziranog sustava prodaje ribe (program obuhvaća još i izgradnju i modernizaciju ribolovne flote, izgradnju ribarskih luka i pristaništa, održivi razvitak akvakulture i obrazovanje kadrova u ribarstvu i poticanje razvoja zadrugarstva).

Radi uspostave sustava prometa ribom i drugim morskim organizmima, Vlada Republike Hrvatske putem Ministarstva sudjeluje u izgradnji i uspostavi javnih veletržnica ribom u Zadru, Dubrovniku i Komiži. Veletržnica u Poreču je u završnom stupnju izgradnje te se očekuje puštanje u rad u prvoj polovini 2008. godine, dok je veletržnica u Rijeci završena i puštena u rad.

Promet ribe putem javnih veletržnica će zasigurno imati utjecaj na smanjenje sivog tržišta u sektoru ribarstva.

Odluka o dodjeli tržišne kompenzacije za prodani ulov riba i drugih morskih organizama, koju je donijela Vlada Republike Hrvatske na sjednici održanoj 02. ožujka 2006. godine (KLASA: 324-03/06-01/01, URBROJ: 5030116-06-1) također je imala utjecaj na smanjenje sivog tržišta ribom obzirom na to da ribari da bi ostvarili kompenzaciju u iznosu 14 % za prodani ulov, moraju zahtjevu priložiti račune za prodanu ribu, a iskazana količina i vrste trebaju odgovarati podacima iz očevidnika, odnosno izvješća o ulovu.

Ribarska inspekcija obavlja kontrolu i nadzor svih vrsta i načina slatkovodnog i morskog ribolova, odnosno uzgoja, pri čemu aktivno djeluje u okviru Koordinacije za nadzor na moru Vlade Republike Hrvatske.

Zajedničkim nadzorima članova Koordinacije (inspekcijska tijela 8 ministarstava i Državnog inspektorata) povećana je i efikasnost rada ribarske inspekcije.

Ujedno ribarski inspektori održavanjem edukacijskih radionica za ovlaštene osobe za obavljanje nadzora u ribarstvu (pomorsku policiju i inspektore sigurnosti plovidbe) stvaraju preduvjete za smanjenje sive ekonomije u obavljanju ribolova i uzgoja na moru.

U prometu riba i drugih vodenih organizama ribarska inspekcija nadzire i kontrolira ribe i druge vodene organizme glede legaliteta podrijetla ulova, najmanjih dopuštenih veličina i lovostajnog perioda.

Informacijski sustav

Suzbijanju sive ekonomije uvelike doprinosi brzi sustav izmjene informacija i educirani državni službenici, kao i uspostava odnosa s javnošću.

U Ministarstvu se razvija **IS (informacijski sustav)** kojim se unapređuju poslovni procesi a u planu za ovu godinu je i uvođenje, razvoj i implantacija elektroničkog poslovanja. Navedene aktivnosti sukladne su Zaključku Vlade Republike Hrvatske, KLASA:650-01/07-02/02, URBROJ:5030105-07-1 od 7. prosinca 2007. godine kojim je prihvaćena Strategija razvitka elektroničkog poslovanja u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2007.-2010.

Svrha Strategije je ostvariti viziju razvitka elektroničkog poslovanja u Republici Hrvatskoj koja će omogućiti da Hrvatska do pristupanja EU uspostavi visoku razinu elektroničkog poslovanja radi ravnopravnog sudjelovanja na unutarnjem tržištu EU i sudjelovanja u informacijskom društvu EU, iskoristi moć informacijske i komunikacijske tehnologije i znanja o uređenim poslovnim procesima radi povećanja stupnja umreženosti i konkurentnosti hrvatskog gospodarstva te poveća efikasnost javnog sektora i postane regionalni lider u razvoju i primjeni elektroničkog poslovanja.

Razvojem elektroničkog poslovanja u državnoj upravi povezuju se sva tijela državne uprave, povećavajući transparentnost i učinkovitost njihovog rada, a samim time smanjuje se i mogućnost za zakulisne i protuzakonite radnje.

Jednako tako, poradi što bržeg usklađivanja s pravnom stečevinom EU i edukacije službenika ovog Ministarstva, **08. svibnja 2006. godine potpisan je Ugovor o darovnici** na temelju odluke Vlade Republike Hrvatske o pokretanju postupka za sklapanje Ugovora o Nizozemskoj darovnici između Republike Hrvatske i Međunarodne banke za obnovu i razvoj za tehničku pomoć kao potpora u provedbi Projekta usklađivanja poljoprivrednog zakonodavstva s pravnom stečevinom EU (Darovnica broj TF070378).

U ime Republike Hrvatske potpisnik je Ministar financija gospodina Ivan Šuker, a u ime Međunarodne banke za obnovu i razvoj direktor Svjetske banke za Hrvatsku, Rumunjsku i Bugarsku gospodin Anand Seth.

Međunarodna banka za obnovu i razvoj (IBRD) odobrila je darovnicu nizozemskog Ministarstva za razvojnu suradnju Republici Hrvatskoj u iznosu od 4.750.060 USD.

Svrha ove Darovnice je **pomoć u provedbi Projekta usklađivanja poljoprivrednog zakonodavstva s pravnom stečevinom**, kako bi se dopunile aktivnosti Projekta i osigurala dodatna pomoć aktiviranjem međunarodne i lokalne tehničke pomoći, kao i obuka u zemlji i inozemstvu. Aktivnosti za koje se Darovnica daje su slijedeće:

a) Održavanje radionica i studijskih putovanja u cilju poticanja učinkovite provedbe SAPARD programa, osiguranje obuke za organizatore SAPARD-a i izgradnja cjelovite baze podataka Upisnika poljoprivrednih gospodarstava te Integriranog sustava upravljanja i kontrole.

b) Osiguranje tehničke pomoći i obuke za Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja na području administracije i upravljanja, kao i razvoja cjelovitog sustava upravljanja informacijama Ministarstva;

c) Osiguranje tehničke pomoći i obuke u upravljanju kriznim situacijama u pogledu zdravstvene ispravnosti hrane, upravljanju sigurnošću hrane te Analizom rizika i kritične kontrolne točke (Critical Control Point Analysis – HACCP).

Za izvršenje Ugovora o darovnici nadležno je Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, koje je korisnik sredstava Darovnice.

Aktivnosti financirane darovnicom su kako slijedi:

- priprema natječaja za provođenje ECDL tečajeva i tečajeva engleskog jezika za djelatnike Ministarstva;
- konzultantske usluge za sve sastavnice projekta;
- program školarina za djelatnike Ministarstva (43 obvezujuće stipendije);
- seminari i radionice za predstavnike Ministarstva i institucija uključenih u provedbu projekta.

2.8. Državni inspektorat

Sukladno kratkoročnom i dugoročnom planu Vlade RH, Državni inspektorat, kao jedan od nositelja mjera za suzbijanje sive ekonomije u području suzbijanja ilegalnog zapošljavanja i ilegalnog obavljanja djelatnosti, tijekom 2007. godine realizirao je i poduzeo slijedeće:

2. 8.1. Rezultati nadzora u području radnih odnosa

Nadzirući provedbu propisa iz svoje nadležnosti, inspektori rada Državnog inspektorata posebno pojačane aktivnosti usmjerili su na nadzor provedbe propisa o radnim odnosima kojima se uređuju obveze poslodavaca da radnike u propisanim rokovima prijave nadležnim tijelima mirovinskoga i zdravstvenoga osiguranja; zapošljavanje i rad malodobnika, žena, trudnica i invalida (uključivo i prekovremeni i noćni rad); korištenje prava na dnevni, tjedni i godišnji odmor; obveze poslodavaca o uručenju radnicima obračuna iz kojih je vidljivo kako su utvrđeni iznosi plaća, naknada i otpremnina, odnosno ako ih na dan dospelosti ne isplati ili ne isplati u cijelosti o uručenju obračuna tih iznosa koje je bio dužan isplatiti; evidencije o radnicima i o plaćama; zapošljavanje i rad stranaca; davanje prednosti pri zapošljavanju nezaposlenim razvojačenim hrvatskim braniteljima i drugim osobama iz čl. 35. Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji ("Narodne novine" br. 174/04, 92/05 i 107/07), kako bi otkrivanjem nezakonitosti i poduzimanjem propisanih mjera utjecali na provedbu tih propisa i realiziranje Programa Vlade, koji se odnosi na cjelovito ostvarivanje radnih i socijalnih prava građana.

U tom cilju redovita je suradnja i sa udrugama radnika i udrugama poslodavaca.

Broj otkrivenih nezakonitosti u spomenutom području je i dalje veliki (primjerice: otkriven je i procesuiran 16.481 prekršaj). **Otkrivenost velikog broja prekršaja rezultat je pojačanog angažiranja inspektora rada, dobre suradnje svih vrsta inspektora u sastavu Državnog inspektorata, ali i nekih drugih tijela nadzora, prije svega MUP-a, kao i sve bolje suradnje sa udrugama radnika i udrugama poslodavaca.**

Tijekom godine otkriveno je 2.856 nezakonito (ilegalno) zaposlenih, od čega su 1.377 stranca koji su u Republici Hrvatskoj radili bez radne dozvole.

Sukladno Planu kratkoročnih i dugoročnih mjera za suzbijanje sive ekonomije Vlade Republike Hrvatske, pripremljen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Državnom inspektoratu koji je stupio na snagu 8. studenoga 2005. g. te koji je među inim inspektorima rada uz dotadašnje utvrdio i novu ovlast - privremene zabrane obavljanja djelatnosti poslodavcima u trajanju od 30 dana, ako se u provedbi inspekcijskoga nadzora utvrde nezakonitosti u svezi sa radom stranaca bez radne dozvole ili u svezi sa radom radnika bez njihovog odgovarajućeg prijavljivanja tijelima mirovinskoga ili zdravstvenoga osiguranja.

Tijekom 2007. godine, uz nadzor provedbe stotinjak drugih propisa i poduzimanja propisanih mjera, inspektori rada su među inim privremeno zabranili obavljanje djelatnosti u trajanju od 30 dana kod 344 poslodavca kod kojih su zatekli 317 radnika-stranca koji su nezakonito radili (297 nije imalo radnu dozvolu, dok ih je 20 imalo radnu dozvolu, ali ne za poslove koje su obavljali, nego za neke druge poslove), 367 radnika koji nisu bili zakonito prijavljeni na obvezno mirovinsko osiguranje (302 ih nije bilo uopće prijavljeno, a 65 nisu bila prijavljena s prvim danom početka rada ili nisu bili prijavljeni na odgovarajuće radno vrijeme) te 366 radnika koji nisu bili zakonito prijavljeni na obvezno zdravstveno osiguranje (303 ih nije bilo uopće prijavljeno, a 63 nisu bila prijavljena s prvim danom početka rada ili nisu bili prijavljeni na odgovarajuće radno vrijeme).

Ocjenjujemo da je poduzimanje mjere privremene zabrane obavljanja djelatnosti u kratkom vremenu dala očekivane pozitivne rezultate, jer je nakon njene primjene od strane inspektora rada Državnog inspektorata, smanjen broj otkrivenih nezakonito zaposlenih radnika. Ova mjera bi vjerojatno bila još učinkovitija da je u propisima o mirovinskom i zdravstvenom osiguranju utvrđena obveza prijave radnika tim tijelima prije početka rada, umjesto u roku od 15 dana od početka zaposlenja (što se u praksi često zlorabi) i da su u propisima o radnim odnosima odredbe o zapošljavanju još preciznije uređene.

Poduzimajući ostale propisane mjere po obavljenim inspekcijskim nadzorima tijekom godine doneseno je 1.200 rješenja – zaključaka, te je protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavaca (kada su poslodavci pravne osobe) nadležnim prekršajnim sudovima podneseno 6.484 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka (sada optužnih prijedloga), zbog sumnje u počinjenje 16.481 prekršaja, a većina otkrivenih i procesuiranih prekršaja se odnosila na:

- nezakoniti prekovremeni rad, rad u preraspodijeljenom punom radnom vremenu i rad noću,
- zapošljavanje radnika bez sklapanja ugovora o radu prije početka rada, odnosno uručenja pisane potvrde o sklopljenom ugovoru, neprijavljivanje radnika na obvezno mirovinsko ili zdravstveno osiguranje, neuručenje radniku primjerka prijave na obvezno mirovinsko ili zdravstveno osiguranje u propisanom roku, te nezakonito zapošljavanje i rad stranaca,
- sklapanje ugovora o radu na određeno vrijeme protivno propisima te sklapanje ugovora o radu koji ne sadrže propisane podatke,

- uskratu pripadajućih prava na dnevni, tjedni i godišnji odmor,
- neuručivanje radnicima odgovarajućih obračuna plaća, naknada plaća ili otpremnine odnosno obračuna tih dugovanja kada ista do dana dospijeca nisu isplaćena ili nisu isplaćena u cijelosti,
- ne vođenje propisanih evidencija s područja rada i slično.

Od 1.200 donesenih rješenja-zaključka, većina se odnosila na:

- zabranu obavljanja djelatnosti,
- zabranu rada strancima bez radne dozvole,
- zabranu prekovremenog rada malodobnicima odnosno trudnicama, majkama s djecom do tri godine starosti i samohranim roditeljima s djecom do šest godina starosti, ako nisu dali pisanu izjavu o dobrovoljnom pristanku na takav rad,
- zabranu noćnog rada žena u industriji kada je ocijenjeno da isti nije bio prijeko potreban, odnosno da nije postojala viša sila ili opasnost od kvara na sirovinama,
- zabranu noćnog rada malodobnika i slično.

U 2007. godini je protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavaca podneseno 57 kaznenih prijava zbog osnovane sumnje da su počinili kazneno djelo povrede prava na rad i drugih prava iz rada (odredbe članka 114. Kaznenog zakona).

Inspektori rada u području radnih odnose su tijekom 2007. sukladno odredbama čl. 36. st. 1. ZDI-a, uputili 4.066 različitih obavijest drugim nadležnim tijelima zbog toga što su tijekom nadzora iz svoje nadležnosti došli do saznanja o možebitnim nepravilnostima iz nadležnosti tih tijela (primjerice, obavijesti Ministarstvu financija o sumnjama u nezakoniti obračun i isplatu plaća, uključivo i uplatu poreza, prireza i doprinosa; isplatu plaća dijelom uz plaćanje poreza, prireza i doprinosa, a dijelom bez plaćanja istih - isplatom „na ruke“; neplaćanje propisanih povećanja plaće za prekovremeni rad, za rad u dane blagdana te neradne dane; višemjesečna kašnjenja u obračunu i isplati plaće i slično, zatim centrima za socijalnu skrb, Hrvatskom zavodu za zapošljavanje, Pravobranitelju za djecu, Prosvjetnoj inspekciji Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, MUP-u ....).

Nezakonito zapošljavanje prisutno je u skoro svim djelatnostima, posebno u graditeljstvu, brodogradnji, trgovini, ugostiteljstvu, turizmu, poljoprivredi, šumarstvu, pekarstvu, medijima ..., a najčešće je izraženo kao:

- zapošljavanje radnika bez prethodnog sklapanja ugovora o radu u pisanom obliku, odnosno bez prethodnog uručenja radniku pisane potvrde o sklopljenom ugovoru, kada taj ugovor nije sklopljen u pisanom obliku, ili zapošljavanje radnika na način da oni za poslodavca nesamostalno rade obavljajući poslove koji s obzirom na narav i vrstu rada te ovlasti poslodavca imaju obilježja posla za koji se zasniva radni odnos, ali temeljem raznih oblika "simuliranih (prividnih) ugovora" (ugovor o djelu, ugovor o savjetodavnoj suradnji i sl.), umjesto temeljem ugovora o radu, no i u jednom i u drugom slučaju bez prijavljivanja tih radnika nadležnim tijelima mirovinskoga ili zdravstvenoga osiguranja, odnosno bez uručenja radniku prijave na obvezno mirovinsko i zdravstveno osiguranje u propisanom roku,
- zapošljavanje ili rad stranaca u Republici Hrvatskoj protivno zakonu ili bez prijave nadležnim tijelima mirovinskoga ili zdravstvenoga osiguranja, kada je to obvezno,

- zapošljavanje radnika na način da se sa njima sklapaju ugovori o radu s nepunim radnim vremenom (najčešće na 20-30 sati tjedno) i da se isti prijavljuju tijelima mirovinskog i zdravstvenog osiguranja kao da rade nepuno radno vrijeme, iako rade puno radno vrijeme, pa čak i više od punog radnog vremena.

Nakon utvrđenih nezakonitosti koje su u svezi s radom stranaca i prijavljivanja radnika na obvezno mirovinsko i osnovno zdravstveno osiguranje (za što smo predlagali i dobili oštrije ovlasti za inspektore rada, koje po našoj ocjeni već daju pozitivne rezultate), najozbiljniji problemi radnika vezani su za nezakoniti obračun i isplatu plaća, uključivo i propisanih uvećanja za prekovremeni rad, rad nedjeljom, blagdanom, neradnim danom, povremene isplate dijela plaća uz plaćanje propisanih poreza, prireza i doprinosa, a dijela «na ruke» bez uplate propisanih fiskalnih i socijalnih obveza i slično.

Ocjenjujemo da bi poboljšanju stanja u provedbi propisa o radnim odnosima (kao i propisa u svezi sa radnim odnosima) s ciljem suzbijanja sive ekonomije moglo doprinijeti slijedeće:

- osiguranje puno efikasnijeg djelovanja pravosuđa, kako u postupcima po tužbama radnika - sindikata radi zaštite pojedinačnih prava radnika, tako i po optužnim prijedlozima za pokretanje prekršajnog postupka odnosno kaznenim prijavama inspektora rada u slučajevima kršenja propisa o radnim odnosima uz prioritarno rješavanje takvih predmeta, izricanje primjerenih kazni, te osiguravanje besplatne pravne pomoći u određenim postupcima zaštite prava iz radnih odnosa.
- u kaznenim odredbama Zakona o radu (kao i drugih propisa kojima se uređuju neka prava iz radnog odnosa i u svezi s radnim odnosom) razmotriti opravdanost utvrđivanja novčanih kazni za teške prekršaje poslodavaca na način da iste budu utvrđene «po radniku» (kao što je slučaj kod prekršaja ne prijavljivanja radnika na obvezno mirovinsko ili zdravstveno osiguranje, za prekršaj nezakonitog zapošljavanja stranca i sl.).
- zbog sve izraženije sumnje u točnost evidencija o stvarnom radnom vremenu radnika zadužiti ministarstva nadležna za rad i financije da se razmotri mogućnost preciznijeg uređenja ovih evidencija kao i opravdanost sudjelovanja radnika ili njihovog predstavnika u vođenju – potvrđivanju tih evidencija, prije no što se po njima pristupi obračunavanju plaće.
- razmotriti mogućnost da se u propisima o mirovinskom i zdravstvenom osiguranju utvrdi obveza prijavljivanja radnika na obvezno mirovinsko i zdravstveno osiguranje prije početka rada radnika, te preciznije i jasnije odrediti obilježja posla za koje se obvezno zasniva radni odnos.
- kod poslodavaca kod kojih su učestale nezakonitosti, uključivo i uskrata pripadajućih uvećanih plaća za prekovremeni rad..., od strane sindikata odlučnije poduzimati mjere za ostvarenje pojedinačnih prava radnika.

- razmotriti opravdanost proširenja broja i vrsta nezakonitosti u području radnih odnosa i zaštite na radu s manjim štetnim posljedicama za koje inspektori ne bi bili obvezni pokretati prekršajni postupak, ako ih poslodavci otklone u određenom kratkom roku od dana otkrivanja takvih nezakonitosti.
- mišljenja smo da je potrebno preispitati i odredbe u propisima koje inspektore obvezuju na obavljanje nadzora po svakom podnesku fizičke ili pravne osobe jer se inspektori tako uz značajan vremenski angažman nerijetko usmjeravaju na otkrivanje nezakonitosti sa malom društvenom opasnosti i štetnosti čime se smanjuje vrijeme za otkrivanje nezakonitosti s velikom društvenom opasnosti i štetnosti (nezakonitosti u svezi sa sivom ekonomijom). Ukazivanja na nezakonitosti u spomenutim podnescima mogla bi samo služiti u operativnom planiranju redovitih i ciljnih nadzora.

2.8.2.. Rezultati nadzora u području djelatnosti trgovine, obrta i usluga

Veliki dio aktivnosti gospodarskih inspektora Državnog inspektorata kao dijela provedbe programa mjera Vlade RH na suzbijanju „sive“ ekonomije stalno je usmjeren na kontrole obavljanja prodaje robe na tržnicama, drugim otvorenim prostorima i uz magistralne putove, posebno na nadzor i sprječavanje nelegalne trgovine fizičkih osoba.

I u protekloj godini su najčešće kršenja odredbi Zakona o trgovini utvrđivani zbog obavljanja djelatnosti bez legaliziranja djelatnosti prethodnim upisom u registar trgovačkog suda ili u obrtni registar, prodaje robe ili vlastitih proizvoda bez rješenja o ispunjavanju zakonom propisanih uvjeta, ne vođenja ili nepropisnog vođenja popisa robe za prodaju robe ili vlastitih proizvoda na malo, te prodaje robe bez porijekla.

U predmetu kontrole ove djelatnosti, gospodarski inspektori su u 30.961 inspeksijskih nadzora kod pravnih i fizičkih subjekata, obavili ukupno 144.825 kontrola primjene propisa, odnosno kod svakog subjekta nadzora obavljeno je, u prosjeku, preko tri kontrole propisa u jednom nadzoru.

U navedenom broju nadzora gospodarski inspektori utvrdili su ukupno 13.899 povreda propisa, zbog čega su poduzeli slijedeće mjere:

- podnijeli 8.416 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka,
- podnijeli 5 kaznenih prijava zbog kaznenog djela neovlaštenog skidanja pečata,
- izdali 55 prekršajnih naloga u kojima su izrečene novčane kazne u iznosu od 256.600,00 kuna,
- naplatili 1.804 novčanih kazni za prekršaj na licu mjesta, u ukupnom iznosu od 998.342,00 kuna,

Nadalje, gospodarski inspektori donijeli su 5.139 upravnih rješenja kojima je zabranjeno obavljanje djelatnosti trgovine bez legaliteta, zbog prodaje robe bez rješenja o ispunjavanju zakonom propisanih uvjeta, zbog ne vođenja ili nepropisnog vođenja popisa robe, odnosno kojima je stavljena roba izvan prometa zbog raznih nedostataka (dokumenti o porijeklu robe, deklaracije), i to:

- 1.179 rješenja o zabrani rada,
- 1.267 rješenja o otklanjanju nedostataka,
- 16 rješenja o vraćanju više naplaćenih iznosa kod kupnje robe u ukupnom iznosu od 7.457.485,00 kuna

- 2.382 usmenih rješenja u zapisniku (od kojih je njih 438 odmah izvršeno pečačenjem prostorija, uređaja i opreme),
- 293 rješenja zbog drugih kršenja propisa u toj djelatnosti,
- donijeli su 82 zaključka kojima su zbog neizvršenja rješenja, sukladno odredbama članka 49. Zakona o Državnom inspektoratu, izrečene novčane kazne u ukupnom iznosu od 250.000,00 kuna,
- u 161 prijedloga nadležnim prekršajnim sudovima predložili oduzimanje protupravno stečene imovinske koristi u iznosu od 2.736.205,00 kuna,
- privremeno oduzeli robe u vrijednosti od 2.723.155,00 kuna,
- stavili izvan prometa robe u vrijednosti od 79.827.419,00 kuna.

Napominjemo kako je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o obrtu (NN 68/07), izmjenom odredbe čl. 78. st.1., nastala praznina u sankcioniranju nelegalnog obavljanja mnogih obrta (automehaničari, bravari, stolari, frizeri i sl.) točnije rečeno svih obrta osim trgovačkih i ugostiteljskih. Naročito je problematično ako se takva djelatnost obavlja u stanu ili obiteljskoj kući, iz razloga što nije moguće zatražiti nalog za pretragu kuće ili stana od prekršajnog suda za prekršaj koji ne postoji. Također, brisanje st. 2. istog članka, ukinuo je mogućnost privremenog oduzimanja predmeta zbog nelegalne prodaje, što je s obzirom da prekršajne prijave redovito padaju u zastaru, bila jedina efikasna mjera u suzbijanju nelegalnih prodavača tekstila, suvenira i sl.). Govoreći o privremenom oduzimanju predmeta ističemo nelogičnost da je propisano privremeno oduzimanje predmeta zbog prodaje robe van mjesta koje je odredila JSL kod registriranog trgovca, dok za nelegalnog trgovca nije.

2. 8.3. Kontrola primjene propisa obavljanja prijevoza u cestovnom prometu

U predmetima kontrole primjene propisa kojima je uređeno obavljanje cestovnog prometa, gospodarski inspektori su prema Zakonu o prijevozu u cestovnom prometu ovlašteni uz Inspekciju cestovnog prometa i cesta, koja obavlja nadzor nad primjenom odredbi cijelog Zakona, za provedbu nadzora nad primjenom odredbi svega šest članaka toga Zakona: članka 7. (licencija za početak obavljanja djelatnosti), članka 34. (prodaja vozničkih karata), članka 35. (cjenici prijevoznika), članka 46., 47. i 49. (obavljanje autotaksi prijevoza).

Nadzore navedenih odredbi Zakona gospodarski inspektori su u pravilu obavljali, u suradnji sa inspektorima cestovnog prometa i cesta, a najčešće temeljem predstavljeni taksista, prijevoznika ili njihovih udruga.

U protekloj godini, u sklopu ciljanih akcije nadzora, najčešće u dijelu koji se odnosi na odredbe Zakona o obavljanju usluga autotaksi prijevoza putnika, gdje se radi o obavljanju djelatnosti bez potrebne koncesije i suprotno propisu JLS kojim je prijevoz uređen, obavljanje autotaksi prijevoza u razdoblju privremene obustave djelatnosti, neizdavanju računa za obavljanu uslugu prijevoza te obavljanje prijevoza tereta bez odobrenja, u suradnji sa prometnom policijom i nadležnim inspektorima cestovnog prometa i cesta, gospodarski inspektori su obavili 500 kontrola primjene odredbi citiranog Zakona, u kojima su utvrdili 83 nepravilnosti, zbog kojih su:

- podnijeli 81 zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka (zbog obavljanja djelatnosti bez koncesije te zbog obavljanja neregistrirane djelatnosti),
- donijeli 46 rješenja o zabrani obavljanja djelatnosti.
- naplatili jednu kaznu na mjestu izvršenja prekršaja u iznosu od 1.000,00 kuna

2. 8.4. Rezultati nadzora nad poslovanjem pekarnica i prometom pekarskih proizvoda

Kao i prethodnih godina i u 2007. godini gospodarski inspektori nastavili su pojačani nadzor nad poslovanjem pekarnica i prometom pekarskih proizvoda s posebnim naglaskom na primjenu propisa o evidentiranju utroška brašna pri proizvodnji pekarskih proizvoda i deklariranju pekarskih proizvoda.

O rezultatima nadzora izvješćivano je Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva, koje je kao stručni nositelj izrade Zakona o posebnim uvjetima za stavljanje brašna na tržište bilo posebno zainteresirano za njegovu provedbu te druga nadležna tijela.

Prema dostavljenim izvješćima, u ukupno 2.412 inspekcijska nadzora, utvrđen je 921 prekršaj, što znači da je postotak prekršaja u odnosu na broj nadzora bio 38 %, dok je taj postotak u 2006. godini iznosio 48%.

Ukoliko se pri proizvodnji pekarskih proizvoda ne primjenjuju odredbe Pravilnika o količini brašna utrošenog za proizvodnju pojedinih pekarskih proizvoda, Zakon o posebnim uvjetima za stavljanje brašna na tržište propisuje kao obveznu mjeru zatvaranje pekarnice u trajanju 30 dana, stoga je tijekom 2007. godine pečačenjem zatvoreno 105 pekarnica, dok je tijekom 2006. godine zatvoreno 177 pekarnica.

U protekloj godini zapečaćeno je 4% pregledanih pekarnica, što je velik postotak, s obzirom na to da se pekarnice nadziru u kontinuitetu već od 1999. godine, iako je taj postotak prihvatljiv u odnosu na 2006. godinu, kad je zapečaćeno 8% pregledanih pekarnica.

Od ukupno 921 utvrđenih prekršaja oko 80% ih se odnosilo na povrede odredbi Zakona o trgovini, (uglavnom nepropisno vođenje knjige popisa i MTU u dijelu prostora u kojem se prodaju vlastiti pekarski proizvodi), na nepropisno deklariranje pekarskih proizvoda, na povrede odredbi Zakona o zaštiti potrošača (isticanje cijena i dr.) i na nepropisno vođenje knjige KEUB, dok se oko 20% prekršaja odnosilo na povredu ostalih propisa iz djelokruga rada gospodarskih inspektora Državnog inspektorata.

Iako je postotak utvrđenih prekršaja u odnosu na broj nadzora za 10% manji u odnosu na 2006. godinu (38 % u 2007. godini i 48% u 2006. godini), još uvijek ne možemo biti zadovoljni stanjem na tržištu, tim više što se radi o proizvodima koji se svakodnevno kupuju i konzumiraju i na koje su potrošači posebno senzibilizirani, te će se pekarnice i u sljedećem periodu biti predmet pojačanih nadzora gospodarskih inspektora.

2.8.5. Kontrola nenamjenskog korištenja lož ulja-plavi dizel

Gospodarski inspektori obavili su 6421 senzorskih pregleda uzoraka goriva za pogon motornih vozila, pri čemu su utvrdili da je u 451 zaustavljenom vozilu (7,02 %) korišteno nenamjensko gorivo, a identificirani uzorci goriva su 413 lož ulja i 38 plava dizela, zbog čega su podnijeli 451 zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka nadležnim carinskim upravama.

2.8.6. Rezultati kontrole zaštite znakova razlikovanja proizvoda u prometu roba, zaštita intelektualnog vlasništva - industrijskog obličja, žigova, umnožavanje i reproduciranje glazbenih video i kinematografskih djela snimljenih na nosačima zvuka i video kazetama, računalnih programa

U 2007. godini gospodarski inspektori su obavili 3.080 kontrole primjene propisa vezano na zaštitu prava intelektualnog vlasništva, u kojima su utvrdili ukupno 663 prekršaja koliko su i podnijeli zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka nadležnim prekršajnim sudovima, te privremeno oduzeli ukupno 21.567 komada robe. Od 663 prekršaja najviše ih se odnosilo na kršenje autorskog prava (386 ili 58,22%) i kršenja prava na žig 277 ili 41,77%.

U nadzorima nad prometom glazbenih i kinematografskih djela snimljenih na nosačima zvuka i slike bez odobrenja autora i drugih nositelja prava gospodarski inspektori su obavili 263 kontrole primjene propisa o zaštiti autorskog prava. Protiv prekršitelja su podnijeli 228 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka, predložili izricanje 63 zaštitne mjere te privremeno oduzeli ukupno 3.565 komada nosača zvuka i slike.

U nadzorima nad prometom knjiga bez odobrenja autora i nakladnika gospodarski inspektori su obavili 77 kontrola primjene propisa o zaštiti autorskog prava. Protiv prekršitelja su podnijeli 3 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka nadležnim prekršajnim sudovima.

Kontrole primjene propisa nad povredom autorskog prava na računalnim programima gospodarski inspektori su obavili kod ukupno 716 subjekata nadzora. Tom prilikom su pregledali 2.120 računala, pri čemu su kod 155 subjekata ili u 21,16 % slučajeva utvrdili povrede propisa, odnosno na 416 računala je zatečeno instalirano 653 računalnih programa bez odobrenja autora, a koji služe za obavljanje osnovne djelatnosti kod navedenih subjekata. Slijedom tako utvrđenog činjeničnog stanja podnijeli su 155 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka nadležnim prekršajnim sudovima temeljem Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima.

2. 8.7. Industrijsko vlasništvo

Tijekom protekle godine gospodarski inspektori obavili su 2.020 kontrola primjene odredaba Zakona o žigu u prometu robama kod kojih se očekuje povreda odredaba Zakona o žigu, odnosno neovlašteno korištenje žiga na proizvodima (radi se pretežno o tekstilnim proizvodima, obući, kožnoj galanteriji, sunčane naočale i sl.). U 277 nadzora ili u 13,71 % slučajeva utvrdili su povrede odredbi Zakona o žigu, zbog čega su podnijeli 277 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka, te je privremeno je oduzeli 18.001 komada proizvoda kojima se vrijeđa pravo na žig (krivotvorena roba).

Nadzori nad prometom proizvoda u kojima je sadržan industrijski dizajn bez odobrenja nositelja prava na industrijski dizajn, proizvoda koji sadrže zaštićeni patent bez odobrenja nositelja prava na patent i proizvoda neovlašteno označenih oznakom zemljopisnog podrijetla i oznakom izvornosti obavljani su samo temeljem prijave nositelja prava. U 2007. godini podnesene su tri prijave vezano na promet proizvoda koji sadrže zaštićeni industrijski dizajn i jedna prijava vezano na promet proizvoda koji sadrže zaštićeni patent bez odobrenja nositelja prava, te tom prilikom nije utvrđeno kršenje prava (jedna prijava je još u obradi).

2.8.8. Rezultati nadzora u području ugostiteljske i turističke djelatnosti te prijave i odjave turista, obračun, naplata i uplata boravišne pristojbe

Strateški cilj Programa rada Državnog inspektorata za 2007. godinu u području ugostiteljstva, turizma i boravišne pristojbe bio je suzbijanje svih oblika rada «na crno», odnosno sive ekonomije. U cilju uspješne provedbe propisa ostvarena je dobra suradnja i koordinacija s drugim tijelima državne uprave, sudovima i nadležnim institucijama (MUP-om, Ministarstvom financija, Ministarstvom zdravstva, prekršajnim sudovima i turističkim zajednicama), kako bi se uočene nepravilnosti što efikasnije otklonile, a protiv prekršitelja poduzele zakonom propisane mjere.

Pojačani inspekcijski nadzori obavljali su se za vrijeme glavne turističke sezone tj. od 15. lipnja do 15. rujna 2007. godine, poglavito, u priobalnom području i na otocima. U tom razdoblju, inspekcijski nadzori, prvenstveno, su bili usmjereni na sprječavanje bespravnog pružanja ugostiteljskih i turističkih usluga, na nelegalno iznajmljivanje smještajnih objekata turistima, na zakonitost rada stranaca, na objekte u kojima se obavlja promet robe i pružaju zanatske i druge usluge, a koji su smješteni u hotelima, kampovima i u neposrednoj blizini smještajnih objekata gdje organizirano borave strani i domaći turisti, kao i u objektima uz magistralne pravce.

Tako su na cijelom području naše obale, inspektori Državnog inspektorata sudjelovali i u zajedničkim akcijama s drugim tijelima državne uprave i na moru u sklopu područnih jedinica i operativnih tijela Koordinacije Vlade Republike Hrvatske za usklađivanje obavljanja poslova nadzora i zaštite unutarnjih morskih voda, teritorijalnog mora i zaštićenog ekološko-ribolovnog pojasa republike Hrvatske. U tim akcijama posebna pozornost bila je usmjerena na kontrolu ronilačkih škola i klubova, obavljanja djelatnosti skippera stranaca, na provođenje jednodnevnih i višednevnih krstarenja plovnim objektima, te obavljanja ugostiteljske i turističke djelatnosti na teško pristupačnom terenu i otocima.

U 2007. godini gospodarski inspektori Državnog inspektorata obavili su u području ugostiteljstva, turizma i boravišne pristojbe ukupno 43.724 inspekcijska nadzora (23.454 inspekcijskih nadzora ugostiteljskih objekata, 18.573 inspekcijskih nadzora objekata u kojima građani pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu, te nad obračunom, naplatom i uplatom boravišne pristojbe i 1.697 inspekcijskih nadzora objekata, kao i subjekata koji pružaju turističke usluge). Gospodarski inspektori su utvrdili sveukupno 15.316 raznih povreda propisa, (od čega u području ugostiteljstva 10.406 u inspekcijskim nadzorima objekata u kojima građani pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu, te 4.382 nad obračunom, naplatom i uplatom boravišne pristojbe i u području turizma 528 raznih povreda propisa).

Temeljem navedenih povreda propisa gospodarski inspektori su podnijeli protiv prekršitelja ukupno 8.725 zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka, naplatili 3.299 kazni na mjestu izvršenja prekršaja, u ukupnom iznosu od 4.643.550,00 kuna, donijeli 75 prekršajnih naloga u ukupnom iznosu od 328.025,00 kuna.

Gospodarski inspektori donijeli su sveukupno 3.928 upravnih rješenja. Od tog broja 927 (24%) upravnih rješenja o zabrani rada, od čega 529 u području ugostiteljstva, 250 u nadzorima objekata u kojima građani pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu i 148 u području turizma.

Također su donijeli 1.720 (44%) upravnih rješenja o otklanjanju nedostataka, od čega 1.305 u području ugostiteljstva, 384 u nadzorima objekata u kojima građani pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu, te nad obračunom, naplatom i uplatom boravišne pristojbe i 31 u području turizma, a izrekli su i 1.281 (32%) usmeno

rješenje o zabrani rada u zapisnik, od čega 864 u području ugostiteljstva, 317 u nadzorima objekata u kojima građani pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu i 100 u području turizma.

U 2007. godini 41 rješenje o privremenoj zabrani rada zbog nepridržavanja radnog vremena ugostiteljskih objekata izvršeno je naplatom novčanog iznosa od 30.000,00 kuna u državni proračun.

Također je u 112 slučaja izvršeno rješenje gospodarskog inspektora putem naplate novčane kazne po članku 49. Zakona o Državnom inspektoratu u ukupnom iznosu od 250.000,00 kuna.

U 2007. godini gospodarski inspektori Državnog inspektorata izvršili su 860 upravnih rješenja pečaćenjem, te su sa raznih osnova uprihodili u državni proračun 6.451.550,00 kuna.

Pored navedenog, gospodarski inspektori podnijeli su nadležnim prekršajnim sudovima 56 prijedloga za oduzimanje protupravno stečene imovinske koristi u ukupnom iznosu od 26.154.918,10 kuna.

2.8.9. Rezultati nadzora u području nelegalne eksploatacije mineralnih sirovina

Aktivnost rudarskih inspektora Državnog inspektorata odvijala se prioritarno na utvrđivanju legaliteta na istraživanju i eksploataciji mineralnih sirovina, odnosno na rješavanju predmeta eksploatacije mineralnih sirovina bez ishođene rudarske koncesije za izvođenje rudarskih radova, postupajući po predstavkama o nelegalnoj eksploataciji i zahtjevima Državnog odvjetništva Republike Hrvatske, te rješavanje predmeta puštanja u rad postrojenja bez ishođene uporabne dozvole.

Po utvrđenim nepravilnostima donošene su upravne mjere u vidu rješenja o zabrani izvođenja rudarskih radova ili korištenja postrojenja, provedeni su postupci kontrole izvršenja rješenja, te su sukladno kaznenim odredbama pokretani prekršajni i kazneni postupci, kao i zahtjevi za oduzimanje imovinske koristi stečene nelegalnom eksploatacijom mineralnih sirovina.

U izvještajnom razdoblju donijeto je 36 rješenja o zabrani na eksploataciji mineralnih sirovina na području Republike Hrvatske, pri čemu su rudarski inspektori u postupku inspekcijskog nadzora utvrdili da je bez rudarske koncesije za izvođenje rudarskih radova eksploatirano više od 980.000 m³ mineralnih sirovina, za što su podneseni zahtjevi za oduzimanje ostvarene imovinske koristi stečene bespravnom eksploatacijom mineralnih sirovina u iznosu preko 36 milijuna kuna.

U većini slučajeva donijeta rješenja rudarskih inspektora se poštuju. Tijekom 2007. godine izvršeno je 3 pečaćenja lokaliteta nelegalne eksploatacije mineralnih sirovina, te je provedeno 5 postupaka otpečaćenja zapečaćenih lokaliteta i postrojenja nakon ishođene rudarske koncesije za izvođenje rudarskih radova, odnosno uporabne dozvole.

Pored navedenog, rudarski inspektori su provodili redovne inspekcijske nadzore na istraživanju i eksploataciji mineralnih sirovina kod registriranih rudarskih subjekata sa ishođenom rudarskom koncesijom za izvođenje rudarskih radova, a aktivnosti rudarskih inspektora ogledaju se još i u prikupljanju i dostavi podataka po zahtjevu Središnjeg državnog ureda za upravljanje državnom imovinom i Državnog odvjetništva Republike Hrvatske, svjedočenju na sudskim raspravama glede

podnijetih prijava, te sudjelovanju u donošenju prijedloga za izmjenu postojećih propisa.

Odlukom Vlade Republike Hrvatske, Klasa: 022-03/06-02/41, Urbroj: 2030114-06-1 od 30. studenoga 2006. godine osnovano je **Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za suzbijanje sive ekonomije**, a to je jedna od planiranih kratkoročnih mjera, čija zadaća je **koordiniranje rada svih tijela državne uprave u predmetima inspekcijskog nadzora**, a u svrhu suzbijanja nelegalnog rada. Zadaća ovog Povjerenstva je da na svojim sjednicama planira mjere koordiniranog inspekcijskog nadzora u cilju suzbijanja sive ekonomije, te prati njihovu provedbu.

Važno je naglasiti da su se koordinirani inspekcijski nadzori s ciljanim akcijama usmjerenim na suzbijanje nelegalnog rada, pokazali iznimno uspješnima i korisnima, a suradnja tijela koja provode inspekcijski nadzor je sve uspješnija, što je jedna od ključnih pretpostavki za uspješno smanjenje sive ekonomije.

To je pokazalo i „Izješće o radu Povjerenstva Vlade Republike Hrvatske za suzbijanje sive ekonomije, za razdoblje 01. siječnja do 30. lipnja 2007. godine“ koje je Vlada Republike Hrvatske usvojila na svojoj sjednici od 27. rujna 2007. godine i koje sadrži cjelovit i detaljan prikaz provedenih aktivnosti i rezultata inspekcijskog nadzora pojavnih oblika sive ekonomije od strane svih tijela državne uprave koja ga provode.

2.9. Središnji državni ured za upravu

Glede ostvarenja dugoročne mjere za 2006.-2007. godinu, koja glasi :“radi donošenja kvalitetnijih provedbenih propisa iz nadležnosti čelnika središnjeg tijela državne uprave potrebno je u materijalnim zakonima propisivati obvezu pribavljanja prethodnog mišljenja od središnjih tijela državne uprave koja su u obavljanju poslova iz svoje nadležnosti vezana na te propise“, utvrđeno je slijedeće:

Predmetna mjera se kontinuirano izvršava. Međutim, ovaj Središnji državni ured nije u mogućnosti dati cjelovite podatke o izvršenju ove mjere, za sva središnja tijela, budući se svi prijedlozi zakona ne dostavljaju ovome Središnjem državnom uredu na mišljenje, već samo oni koji sadrže pitanja iz djelokruga Središnjeg državnog ureda.

Također valja naglasiti da u izvršenju predmetne mjere, odnosno poboljšanja kvalitete provedbenih propisa, znatno pridonose radnje koje se poduzimaju u okviru projekta „HITROREZ“ čija je svrha utvrđivanje postojanja normativnih i administrativnih zapreka te predlaganje mjera za pojednostavljenje odnosno uklanjanje tih zapreka, prvenstveno radi poticanja razvoja poduzetništva.

U sklopu realizacije projekta „HITROREZ“ Vlada Republike Hrvatske osnovala je Posebnu jedinicu za „HITROREZ“ koja surađuje sa svim državnim tijelima i pravnim osobama s javnim ovlastima.

Prema saznanju ovoga Središnjeg državnog ureda u provedbi projekta „HITROREZ“ Posebna jedinica je utvrdila preporuke, a Vlada Republike Hrvatske je krajem lipnja 2007. godine donijela Zaključak kojim se preporuke prihvaćaju, te je zadužila tijela državne uprave da izrade šestomjesečni plan provedbe preporuka.

Središnja tijela državne uprave donijela su planove provedbe preporuka kojima je predviđeno usklađivanje 360 propisa s preporukama.

Provedbu navedenih planova prati Posebna jedinica za HITROREZ odnosno od srpnja 2007. godine, Odjel za analizu i nadzor provedbe „HITROREZ-a“ u Uredu za koordinaciju sustava procjene učinka propisa.

Do sada je s preporukama usklađeno 180 propisa uglavnom iz područja gospodarstva.

2.10. Državni zavod za intelektualno vlasništvo

Državni zavod za intelektualno vlasništvo predstavio je na konferenciji za tisak u utorak, 20. studenog 2007. godine studiju «Ekonomski doprinos djelatnosti temeljenih na autorskom pravu u gospodarstvu Republike Hrvatske» kako bi širu javnost upoznao sa njezinim rezultatima.

Time je izvršena srednjoročna mjera iz Nacionalne strategije razvoja sustava intelektualnog vlasništva 2005 – 2010, koja je također bila i dio Plana kratkoročnih i dugoročnih mjera za suzbijanje sive ekonomije.

U okviru trajnih mjera radi informiranja i podizanja razine javne svijesti o intelektualnom vlasništvu, Zavod je tijekom 2007. godine ostvario niz aktivnosti čiji pregled dajemo u prilogu.

Pregled promotivnih i edukativnih aktivnosti Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo Zavoda u 2007. godini

A) Javne priredbe na kojima je Zavod nastupio u 2007. g.

Sudjelovanje na javnim priredbama
Smotra Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 29-31.3.2007.
49. Međunarodni obrtnički sajam u sklopu Proljetnog sajma na Zagrebačkom Velesajmu, Zagreb, 17-21.4.2007.
Međunarodni informacijski centar u sklopu Međunarodne izložbe inovacija PALEXPO 2007, Ženeva, 18-22.4.2007.
Međunarodni sajam novih tehnologija i proizvoda, Rijeka, 25-27.4.2007.
Sajam OSIJEK EXPO 2007, Osijek, 9-12.5.2007.
Jesenski Zagrebački Velesajam, Zagreb, 11-16. 9.2007.
SASO 2007 – 12. međunarodni gospodarski sajam, Split, 24-28.10.2007.
42. salon inovacija INOVA 2007, Zagreb, 15-18.11.2007.

B) Stručni skupovi u 2007. g. u (su)organizaciji Zavoda

(Su)organizacija skupova
Savjetovanje «Novele zakona u području intelektualnog vlasništva i aktualnosti u kolektivnom ostvarivanju autorskih i srodnih prava», u suradnji s Narodnim Novinama i Hrvatskim društvom za autorsko pravo, Zagreb, 22-23.11.2007.

C) Seminari i stručni skupovi u 2007. g. uz organizacijsku potporu Zavoda

Organizacijska potpora skupovima
Seminar o međunarodnim rutama registracije intelektualnog vlasništva
(Ugovor o suradnji na području patenata, Madridski i Haški sporazum) – u suradnji sa Svjetskom organizacijom za intelektualno vlasništvo, Zagreb, 17-20.4.2007
Seminar o Europskom patentnom sustavu za patentne zastupnike, u okviru projekta CARDS 2003 – <i>Jačanje sustava provedbe prava intelektualnog vlasništva</i> , Zagreb, 4-5.6.2007.
Seminar o zaštiti softvera, u okviru projekta CARDS 2003 – <i>Jačanje sustava provedbe prava intelektualnog vlasništva</i> , Zagreb, 12-14.11.2007.

D) Edukacijska predavanja u 2007. g. u organizaciji/sudjelovanju Sektora ISO

Datum	Predavanje	Predavač
Siječanj	«Prijenos tehnologije i licenciranje» - Predavanje na Prehrambeno-tehnološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu	B. Benko
Veljača	«Intelektualno vlasništvo – Strateški i tehnološki aspekti; usluge DZIV-a» – predavanje za rukovoditelje društava i pravnu službu koncerna Končar d.d	Lj. Kuterovac
Travanj	«Oblici i postupci zaštite intelektualnog vlasništva» «Međunarodna klasifikacija patenata. Pretraživanje baza patentnih informacija» - Presentacije za studente Fakulteta elektrotehnike i računarstva Sveučilišta u Zagrebu u okviru izbornog predmeta «Metodika i prikazivanje rezultata znanstvenog rada»	R. Kajp Z. Kovačević
Travanj	"Zaštita intelektualnog vlasništva u razvoju poduzetništva" "Pretraživanje informacijskih baza intelektualnog vlasništva" - Presentacije za studente Visoke škole za ekonomiju poduzetništva – VERN u sklopu stručnih skupova na Međunarodnom sajmu Obrtništvo, Interklima, Graditeljstvo – na Zagrebačkom Velesajmu	R. Kajp Z. Kovačević
Svibanj	«Europski patent» - Predavanje uz izložbu inovacija «Budi uzor» na EXPO 2007 – Međunarodnom sajmu obrtništva, graditeljstva i opreme, Osijek	B. Benko

Svibanj	"Zaštita intelektualnog vlasništva" - Presentacija za studente studija dizajna Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu	Z. Kovačević
Lipanj	«Upravljanje znanstvenim inovacijama - Intelektualno vlasništvo»; «Uvod u intelektualno vlasništvo - Pojmovi, razvoj, trendovi»; « Patent - Osnove zaštite izuma patentom»; «Patent u praksi - Praktični aspekti zaštite izuma patentom»; «Pretraživanje patentnih informacija»; «Drugi oblici zaštite intelektualnog vlasništva»; «Upravljanje intelektualnim vlasništvom na R&D institucijama» - Serija predavanja za polaznike poslijediplomskog programa Menadžmenta u zdravstvu u okviru teme "Zaštita rezultata znanstvenog rada" na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu	Lj. Kuterovac
Lipanj	"How to protect research results and how to grant access to research results?" ("Kako zaštititi rezultate istraživanja i kako osigurati pristup rezultatima istraživanja") – Predavanje na Sveučilištu u Splitu	B. Benko
Rujan	"Fostering innovation" ("Podupiranje inovacija") «The role of intellectual property rights in accelerating technology transfer from R&D sector in Croatia» (»Uloga prava intelektualnog vlasništva u ubrzanju transfera tehnologije iz Istraživačko-razvojnih sektora u Hrvatskoj»), Zagreb – Presentacija na završnom skupu projekta CARDS 2004 «Razvoj infrastrukture za komercijalizaciju intelektualnog vlasništva na znanstvenoistraživačkim institucijama»	B. Benko
Studeni	«Zaštita intelektualnog vlasništva» - Predavanje za studente u okviru kolegija «Uvod u poduzetništvo u visokim tehnologijama», Fakultet elektrotehnike i računarstva, Zagreb	B. Benko
Prosinac	«Uloga i rad Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo Republike Hrvatske» - Predavanje u sklopu kolegija «Projektni menadžment», za polaznike Visoke škole za poslovanje i upravljanje "Baltazar Adam Krčelić", Zagreb	B. Benko

U okviru trajnih mjera radi jačanja suradnje nadležnih tijela za provedbu prava intelektualnog vlasništva – policije, carine, inspektorata i pravosuđa, provode se slijedeće aktivnosti:

- a) u pripremi je projekt Phare 2006 «Jačanje provedbe prava intelektualnog vlasništva» u vrijednosti od 1,6 mil €. Projekt se sastoji od *twinning* dijela za jačanje administrativnih i institucionalnih kapaciteta i dijela nabave opreme. Početak projekta predviđa se u ožujku/travnju 2008. godine;
- b) u okviru pregovora o pristupanju RH u EU, radi uklanjanja jednog od dva dodatna mjerila za Poglavlje 7. Pravo intelektualnog vlasništva, formirana je Radna grupa za praćenje statističkih podataka o povredama intelektualnog vlasništva. Radnu grupu čine imenovani predstavnici svih navedenih tijela nadležnih za provedbu prava intelektualnog vlasništva. Cilj je uspostavljanje jedinstvenog i metodološki usuglašenog sustava u kojem se vidi tijek kolanja podataka od trenutka utvrđivanja povrede prava intelektualnog vlasništva do okončanja cjelokupnog postupka povodom te povrede prava intelektualnog vlasništva (uključujući administrativne i sudske postupke). Radna grupa redovito održava mjesečne sastanke (do sada održano 7 sastanaka), i trenutno je u tijeku izrada završnog dokumenta.

2.11. Ministarstvo pravosuđa

Hrvatski sabor je na 27. sjednici održanoj dana 03. listopada 2007. godine donio **novi Prekršajni zakon**.

Prekršajnim zakonom se između ostalog, rok zastare za prekršajna djela povećao s dvije na četiri godine.

Kod primjene prekršajnog naloga uvode se značajne novosti, a otklanjaju se nedostaci u sadašnjem postupku izdavanja prekršajnog naloga – jasno se određuje:

a) prekršajni nalog može se izdati prije i nakon pokretanja prekršajnog postupka;

b) može se izdati samo protiv punoljetnog počinitelja prekršaja;

c) otklanja se ograničavanje ovlaštenim izdavateljima prekršajnog naloga kod izricanja novčane kazne u minimalno propisanom iznosu ako je novčana kazna propisana u rasponu.

Također, uveden je **obavezni prekršajni nalog s prigovorom kao oblikom konačne sudske zaštite u svrhu bržeg postupanja, a za prekršaje manjeg značenja i težine**.

U pogledu podataka pravosudnih tijela u vezi provedenih aktivnosti sankcioniranja neisplate plaća i pripadajućih obveza prema statističkim podacima sankcioniranja povrede prava na rad i drugih prava iz rada (čl. 114 KZ-a) za 2006. godinu, ukupno je procesuirano 89 osoba, od čega 13 žena. Krivim su proglašene 54 osobe, 10 osoba je oslobođeno, u 14 slučajeva postupak je ostavljen, a odbijajućih presuda bilo je 11.

2.12. Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Odjel zdravstvene inspekcije ustrojen u Upravi za medicinske poslove prati i proučava stanja u zdravstvenoj zaštiti i poduzima mjere za kvalitetno obavljanje djelatnosti, obavlja inspekcijske, upravne i stručne poslove vezane za nadzor nad provođenjem zakona, drugih propisa i općih akata u djelatnosti zdravstva kao i nadzor nad stručnim radom zdravstvenih ustanova, trgovačkih društava koja obavljaju zdravstvenu djelatnost, zdravstvenih radnika te privatnih zdravstvenih radnika sukladno odredbi članka 165. Zakona o zdravstvenoj zaštiti ("Narodne novine" broj 121/03). Tijekom druge polovice 2007. godine obavljeno je 53 zdravstveno–inspekcijskih nadzora, od kojih 33 po predstavkama, te 20 preventivnih.

Sukladno zakonskim propisima nakon provedenih zdravstveno – inspekcijskih nadzora donijeto je 21 rješenja, od kojih 14 o uklanjanju nedostataka, 7 rješenja o zabrani rada, podneseno je 6 prekršajnih prijava te su 3 predmeta proslijeđena na daljnje postupanje Ministarstvu financija, Poreznoj upravi.

Sanitarni inspektori Republike Hrvatske, uključujući i sanitarne inspektore u uredima državne uprave u županijama, obavili su u periodu od 01. srpnja do 31. prosinca 2007. godine ukupno 44659 sanitarnih nadzora. Odjel granične sanitarne inspekcije zaprimio je 45.000 zahtjeva za pregled prehrambenih proizvoda prilikom uvoza radi ocjene zdravstvene ispravnosti. Od toga je 25 proizvoda ocijenjeno kao zdravstveno neispravno te su isti vraćeni pošiljatelju ili uništeni.

Isto tako zaprimljeno je 19.992 zahtjeva za ocjenu ispravnosti predmeta opće uporabe koji se uvoze na domaće tržište. Od toga je 32 pošiljke dječjih igračaka ocijenjeno kao zdravstveno neispravno te 39 pošiljaka ostalih predmeta opće uporabe koji su isto tako vraćeni ili uništeni. Jednako tako zaprimljeno je 4.958 zahtjeva za izdavanje odobrenja prijevoza i provoza opasnih tvari (toksičnih kemikalija i izvora radioaktivnog zračenja) od graničnih prijelaza do korisnika.

Stupanjem na snagu Zakona o prijevozu opasnog tereta ("Narodne novine", broj 79/07) 1. siječnja 2008. zahtjeve za prijevoz i provoz izvora ionizirajućeg zračenja izdaje Državni zavod za zaštitu od zračenja. Zaprimljeno je i 1.500 zahtjeva za odobrenja za obavljanje djelatnosti uporabe solarija.

Od ukupno **zaprimljenih zahtjeva za pregled prehrambenih proizvoda** bilo je 54 zdravstveno neispravno, dok 38 proizvoda od zaprimljenih zahtjeva za pregled zdravstvene ispravnosti predmeta opće uporabe nije bilo zdravstveno ispravno. Od ukupno zaprimljenih zahtjeva za odobrenje za obavljanje djelatnosti uporabe solarija, 39 nije ishodilo potrebna mjerenja za dobivanje uporabne dozvole.

Kao prijedlog aktivnosti Odjela za zdravstvenu inspekciju za prvih šest mjeseci 2008. godine planira se obavljanje **nadzora u privatnim praksama** s posebnim naglaskom na nezakonitu prodaju lijekova i farmaceutskih pripravaka te obavljanje nadzora u zdravstvenim ustanovama i trgovačkim društvima registriranim za obavljanje zdravstvene djelatnosti s posebnim naglaskom na obavljanje onih specijalističko –konzilijarnih djelatnosti za koje nemaju odobrenje ministra zdravstva.

Od planiranih aktivnosti za prvih šest mjeseci 2008. godine potrebno je izdvojiti donošenje zakonskih propisa iz područja kemikalija i biocidnih pripravaka, te provedbenih propisa iz područja hrane, zračenja (ionizirajućeg i neionizirajućeg), kemikalija, biocida te predmeta opće uporabe redosljedom predviđenim u NPPEU za I i II kvartal 2008. godine.

U veljači, ožujku i travnju mjesecu organizirati će se i provesti edukacija sanitarnih inspektora ureda državne uprave u županijama iz područja hrane odnosno praćenja i nadziranja provedbe HACCP sustava u proizvođačkim i ugostiteljskim objektima te objektima koji pripremaju hranu u bolnicama i dječjim vrtićima. Planirana je i nabava opreme za uzorkovanje.

2.13. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Mjere iz Plana kratkoročnih i dugoročnih mjera za suzbijanje sive ekonomije, u takvom obliku ne nalaze se u strateškim dokumentima Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa jer nisu usklađene s temeljnim ciljevima Plana razvoja sustava odgoja i obrazovanja, a koji pripadaju dugoročnom procesu rada.

Redovite aktivnosti Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa i dalje obuhvaćaju slijedeće:

- osiguranje prava na obrazovanje svima pod jednakim uvjetima (Nacionalni program mjera za uvođenje obveznoga srednjoškolskog obrazovanja),
- provedbu Strategije izradbe nacionalnoga kurikuluma,
- donošenje i provedbu državnih pedagoških standarda,
- razvoj visokoga obrazovanja prema bolonjskom procesu, primjenu provedbenoga propisa koji uređuje studiranje, uređenost dopunske isprave diplomi,
- razvoj strukovnoga obrazovanja (rad sektorskih vijeća, nastavak rada na novim standardima zanimanja i kvalifikacija, rad na novim kurikulumima, programi stručnoga usavršavanja strukovnih nastavnika koji se dijelom provode u tvrtkama, jačanje lokalnih partnerstava, prvo državno natjecanje učenika strukovnih škola u vještinama, otvaranje novih vježbeničkih tvrtki),
- obrazovanje odraslih kroz redovitu djelatnost i početak provedbe CARDS 2004,
- rad na Hrvatskom kvalifikacijskom okviru (imenovano Nacionalno povjerenstvo, operativno povjerenstvo),
- uspostava i razvoj informacijskoga sustava upravljanja odgojno-obrazovnim procesom (e-matice škola)
- uspostavu i razvoj sustava osiguranja kvalitete (CARDS 2003 Agencije za znanost i visoko obrazovanje, projekt Agencije za strukovno obrazovanje i Agencije za obrazovanje odraslih), zakonodavstva (provedbeni propisi i priprema temeljnoga zakona o školstvu),
- jačanje ljudskih potencijala (zapošljavanje, edukacije),
- provedbu započetih projekata i pripremu novih u okviru IPA programa i drugih programa pomoći EU,
- te uspostavu sustava vanjskoga vrednovanja i samovrednovanja (projekt Državne mature, nacionalnih ispita, projekt razvoja instrumenata za vanjsko vrednovanje, uspostava sustava samovrednovanja) odvijaju prema planu.

Ovo ministarstvo u cjelosti podržava razvoj partnerstva i transparentnost u svakome dijelu realizacije prioriternih ciljeva.

Slijedom navedenoga, Ministarstvo znanosti obrazovanja i športa, stručne agencijetijela te različite radne skupine imenovane za obavljanje brojnih stručnih poslova stalnim koordiniranjem međusobno dugoročno doprinose razvoju odgojno-obrazovnoga sustava u pravcu suvremenoga, otvorenoga, dostupnoga, prilagodljivoga, decentraliziranoga i partnerskog sustava s usporedivim ishodima na nacionalnom, europskom i međunarodnom tržištu ljudskih potencijala.

Pri tome je značajno reći da su svi nabrojani procesi vremenski zahtjevni, ali osiguravaju uspostavu standardiziranih postupaka i omogućavaju nadzor te njihovo unutarnje i vanjsko vrednovanje.

Siva ekonomija u takvom kontekstu nije održiva kao raširena pojava, ali za njezino trajnije uklanjanje potrebno je osigurati dugoročnu održivost započetih aktivnosti.

2.14. Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva

Na području drvne industrije koja je u nadležnosti ovog Ministarstva (Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva sukladno ranijem ustroju i djelokrugu središnjih tijela državne uprave), pripremljen je **prijedlog Zakona o preradi i uporabi drva i proizvoda od drva**, kojim će biti ustrojena Burza drva te uspostavljen inspekcijski nadzor nad provedbom Zakona.

Naime, burza odnosno veletržnica drva i proizvoda primarne prerade drva, propisati će uvjete i način stavljanja istih u promet, s posebnim naglaskom na izvoz, a sve u cilju kvalitativne i kvantitativne opskrbe domaćih finalnih drvoprerađivača domaćom drvnom sirovinom. Time će se uspostaviti dugoročni nadzor nad prodajom drva i proizvoda primarne prerade drva, naročito u izvozu.

2.15. Ministarstvo kulture

Ministarstvo kulture poduzimalo je slijedeće aktivnosti za suzbijanje sive ekonomije:

Uprava za zaštitu prirode

Inspektori zaštite prirode uključeni su u aktivnosti nadzora pravnih i fizičkih osoba kroz samostalne nadzore uzgajivača, trgovina i kolekcionara zaštićenih biljnih i životinjskih vrsta ili u suradnji s carinom i graničnom policijom u nadzoru graničnih prijelaza u svrhu suzbijanja ilegalnog prekograničnog prometa zaštićenim vrstama biljaka, životinja i gljiva.

U razdoblju od 01. siječnja do 30. lipnja 2007. godine obavljen je 101 nadzor te su podnesene 22 prekršajne prijave. Zabilježene su i značajne zapljene u kojima su sudjelovali inspektori zaštite prirode te podnijeli prekršajne prijave (veljača-zapljena 2 sokola iz Bugarske, travanj-zapljena 10 kornjača i 175 kameleona iz Tajlanda, 1 barske kornjače te 24 kornjače čančare).

Inspekcija zaštite prirode sudjeluje u edukaciji carinskih službenika (CARDS IBM projekt – integralno upravljanje granicom), te u edukaciji nadzorne službe javnih ustanova parkova prirode i nacionalnih parkova kao i županijskih javnih ustanova. Također sudjeluje u radu Koordinacije za zaštitu obalnog pojasa i teritorijalnog mora te je bila uključena u edukaciju za rad na GIS-u.

U razdoblju od 01. srpnja do 31. prosinca 2007. godine u cilju suzbijanja unutarne ilegalne trgovine obavljen je 21 nadzor uzgajivača, trgovina i privatnih kolekcionara divljih zaštićenih biljnih i životinjskih vrsta te su pokrenuta 4 prekršajna postupka, obavljene su 4 kontrole oglašavanja prodaje putem interneta, zaplijenjene su 2 kornjače čančare, 2 bogomoljke i 4 škorpiona, oduzeto je 10 živih češljugara, spriječen je izvoz 3 barske kornjače.

Uprava za zaštitu kulturne baštine

U razdoblju od 01. siječnja do 30. lipnja 2007. godine inspektori zaštite kulturne baštine proveli su 52 upravna postupka, 52 neupravna postupka, 83 obilaska terena i inspekcijskih nadzora, 5 rekognosciranja terena, 74 postupka sa strankama.

U razdoblju od 1. srpnja do 31. prosinca 2007. godine Uprava za zaštitu kulturne baštine pojačala je inspekcijsku djelatnost Odjela za inspekcijske poslove – obavljeno je 165 inspekcijskih uviđaja, od toga su pokrenuta 4 kaznena i 9 prekršajnih postupaka, održano je niz sastanaka i dogovora, kao i provedeno nekoliko uspješnih akcija sprječavanja nelegalnog prometa kulturnim dobrima u suradnji s Ministarstvom unutarnjih poslova i Carinskom upravom.

2.16. Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva

Od planiranih mjera za suzbijanje sive ekonomije u 2007. godini realizirane su slijedeće mjere:

Usvojen je **novi Zakon o zaštiti potrošača**, u srpnju 2007. godine („Narodne novine“ broj 79/07).

Zakon određuje obveze trgovaca te prava i obveze potrošača na tržištu što će doprinijeti boljem funkcioniranju tržišnog gospodarstva i osigurati da se u Republici Hrvatskoj uspostavi još bolji i kvalitetniji sustav zaštite potrošača usklađen sa situacijom na tržištu kao i standardima kakvi postoje u zemljama članicama EU.

Daljnje usklađivanje zakonodavstva Republike Hrvatske na području zaštite potrošača u 2007. godini provedeno je kroz **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o općoj sigurnosti proizvoda** koji je usvojen listopada 2007. godine („Narodne novine“ 107/07).

Provedba ovog Zakona osiguravati će veću sigurnost potrošača i zaštitu njihovog zdravlja, obzirom da su proizvođači obvezni na tržište stavljati isključivo sigurne proizvode.

U cilju donošenja konkretnih zadataka i mjera za provođenje zaštite potrošača u 2007./2008. godini, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva je kao tijelo nadležno za područje zaštite potrošača, izradilo u suradnji sa članovima Vijeća za zaštitu potrošača **Nacrt prijedloga „Nacionalnog programa zaštite potrošača za razdoblje 2007.-2008.“** koji je prihvaćen u Hrvatskom Saboru dana **13. srpnja 2007. godine.**

Nacionalnim programom zaštite potrošača za razdoblje 2007.-2008. iskazana je potreba za daljnjim jačanjem razine zaštite potrošača na slijedećim prioritetnim područjima: javne usluge, zdravstvene usluge, sigurnost hrane i kakvoća hrane, sigurnosti proizvoda, obrazovanja, obavješćivanje, trgovina, financijske usluge, osiguravateljske usluge i bankarstvo, zaštita okoliša, turizma i ugostiteljstva te na području korištenja nekretnina.

Suradnja ovog Ministarstva i udruga za zaštitu potrošača u proteklom razdoblju bila je vrlo dinamična. Rezultirala je nizom projekata koji su bili financirani iz Državnog proračuna Republike Hrvatske, a čija je namjena **edukacija potrošača i podizanje razine svijesti o zaštiti potrošača.**

U sklopu Projekta „Preventivna zaštita potrošača“ u 2007. godini omogućen je rad udrugama za zaštitu potrošača na način da im se sufinanciraju osnovni troškovi za njihov rad.

Od početka 2007.godine provodilo se financiranje četiri Savjetovališta za zaštitu potrošača u Zagrebu, Splitu, Osijeku i Puli, a u kojima je tijekom 2007. godine zaprimljeno više od 15.000 upita. Savjetovališta za zaštitu potrošača prepoznata su od strane potrošača kao mjesta kroz koja potrošači brže i djelotvornije ostvaruju svoja temeljna potrošačka prava.

Prepoznavši važnost obrazovanja i informiranja na području zaštite potrošača na prijedlog Vlade Republike Hrvatske, Hrvatski Sabor je donio **Odluku o proglašenju 2007.godine „Godinom edukacije potrošača u Republici Hrvatskoj“.**

Slijedom toga izrađen je **Projekt pod nazivom „Edukacija o zaštiti potrošača“ za 2007. godinu**, a kojeg će provoditi udruge za zaštitu potrošača. Provedba projekta je u tijeku kao i ostalih aktivnosti vezanih za provedbu ove Odluke (kampanja, seminari, radio i tv emisije, tiskanje brošura), a sve sa ciljem bolje edukacije potrošača.

Realizacija projekta imati će pozitivne učinke na daljnje podizanje razine znanja o zaštiti potrošača čime potrošači stječu saznanja o svojim pravima i obvezama, te na taj način postaju uspješniji kod zaštite svojih ekonomskih interesa.

Jedna od mjera za suzbijanje sive ekonomije u području gospodarske djelatnosti trgovine je i izrada **Nacrta prijedloga novog Zakona o trgovini** na kojem se radilo od konca 2004., a nastavilo se sa radom i u 2007. i 2008. godini.

Tekst Zakona pripremljen je za drugo čitanje te se njegovim usvajanjem očekuju **pozitivni učinci kroz uređenje djelatnosti trgovine.**

Intencija je da se novim Zakonom djelatnost trgovine uredi na jedinstven način, te da se stvori pravni temelj za obavljanje trgovine kroz sustav uređenih nacionalno zakonodavnih pravila, a što će omogućiti daljnji rast i razvoj ove djelatnosti, te suzbiti nelojalnu tržišnu utakmicu i minimizirati zloporabe u ovoj djelatnosti.

Tijekom 2007. godine u Hrvatskom saboru je 03. listopada 2007. godine usvojen **Zakon o posredovanju u prometu nekretnina** koji po prvi put uređuje ovu djelatnost u Republici Hrvatskoj.

Pozitivni učinci koji se očekuju provedbom ovog Zakona je da se kroz navedeni institucionalni okvir omogući svim subjektima na tržištu da se **pod jednakim uvjetima bave djelatnošću posredovanja u prometu nekretnina putem transparentnih i jasno propisanih pravila poslovanja, tim više što do sada ovo područje nije bilo zakonski uređeno** i u okviru kojeg se također javlja veliki broj nepravilnosti, od nelojalne tržišne utakmice pa sve do pojave različitih oblika sive ekonomije kao što su rad na crno, neplaćanje zakonom utvrđenih javnih davanja i sl.

Temeljem Zakona o posredovanju u prometu nekretnina izrađeni su slijedeći podzakonski propisi:

- **Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu vođenja Registra posrednika prometu nekretnina,**
- **Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu vođenja Imenika agenta i**

- Pravilnika o Programu osposobljavanja za agenta posredovanja u prometu nekretnina,

kojima su propisani uvjeti za obavljanje djelatnosti posredovanja u prometu nekretnina, ugovor o posredovanju u prometu nekretnina i opći uvjeti poslovanja, prava i obveze ugovornih strana, odnosno posrednika u prometu nekretnina, agenata posredovanja u prometu nekretnina i nalogodavaca, posrednička naknada, stručni ispit, te nadzor i upravne mjere nad obavljanjem posredovanja u prometu nekretnina

Predmetni Pravilnici objavljeni su u „Narodnim novinama“ broj 56 od 19. svibnja 2008. godine.

Veliki dio aktivnosti ovog Ministarstva usmjeren je i na stvaranje institucionalnog okvira za djelatnost obrta kroz izmjene i dopune Zakona o obrtu.

Naime, Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o obrtu kojeg je Hrvatski sabor usvojio 15. lipnja 2007. godine, (objavljen je u „Narodnim novinama“ broj 68/07), pojednostavljeni su uvjeti za otvaranje obrta čiji je cilj brži pristup organiziranju poduzetništva u djelatnostima obrta koji danas čine jednu trećinu proizvodno zaposlenih u Republici Hrvatskoj.

U predloženim izmjenama Zakona također su unesene **kaznene odredbe za slučaj obavljanja djelatnosti suprotno obrtnici ili povlastici odnosno dozvoli, te kaznena odredba ukoliko se djelatnost obavlja suprotno izdanom odobrenju.**

3. ZAKLJUČAK

Kako je siva ekonomija i „rad na crno“ uvijek prisutna tema kada se govori o stanju i perspektivama gospodarstva zemlje, pokušati ćemo rezimirati što je učinjeno u trogodišnjem razdoblju provedbe mjera Vlade Republike Hrvatske za sprječavanja sive ekonomije pretočenih u „Plan kratkoročnih i dugoročnih mjera za suzbijanje sive ekonomije za razdoblje od prosinca 2004. do zaključno s 31. prosinca 2007. godine“.

Ponovno, ističemo, da je u razdoblju od proteklih šest godina, ova Vlada prvi put inicirala donošenje konkretnih mjera za suzbijanje sive ekonomije i omogućila njihovo sustavno i kontinuirano provođenje.

Sukladno tome, proveden je cijeli niz mjera i to od:

- donošenja novih zakona,
- izmjena i dopuna postojećih zakona,
- koordiniranih akcija (gdje na rješavanju problema sudjeluje koordinirano više nadležnih nadzornih tijela državne uprave),
- te sve do edukacijskih i promotivnih aktivnosti koje se odnose na upoznavanje šire javnosti sa problemom „sive ekonomije“, sa ciljem podizanja razine javne svijesti o šteti koju ona nanosi pojedincima, gospodarskim subjektima i društvu u cjelini.

Provođenje navedenih aktivnosti utjecalo je i utjecati će, da se kroz jasno utvrđena i propisana pravila uvede red na tržištu i na minimum svede pojava neregistriranog gospodarstva i smanji područje za djelovanje subjekata koji potiču nelojalnu tržišnu utakmicu na hrvatskom tržištu.

Gospodarskim subjektima omogućiti će se da posluju na ravnopravan način, što će se pozitivno odraziti i na njihovo poslovanje i na mogućnost osiguranja temeljnih prava radnika, kao i zapošljavanje novih.

Neke od najznačajnijih mjera koje se odnose na uređenje i poboljšanje institucionalnog okvira za određena područja, s ciljem suzbijanja sive ekonomije su:

- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o državnom inspektoratu koji je u Hrvatskom Saboru usvojen krajem 2005. godine,
- Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona iz lipnja 2006. godine,
- Prekršajni zakon usvojen u listopadu 2007. godine,
- Zakon o ugostiteljskoj djelatnosti, koji je stupio na snagu u prosincu 2006. godine
- Zakon o pružanju usluga u turizmu usvojen u lipnju 2007. godine.
- Zakon o posredovanju u prometu nekretnina, donesen u listopadu 2007. godine

Cijeli niz vrlo važnih, novih propisa koje je donijela ova Vlada, zasigurno će utjecati na učinkovitije sankcioniranje svih pojavnih oblika sive ekonomije.

Osobito je važno spomenuti da je Odlukom Vlade Republike Hrvatske, od 30. studenoga 2006. godine osnovano Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske

za suzbijanje sive ekonomije, čija zadaća je koordiniranje rada svih tijela državne uprave u predmetima inspekcijskog nadzora, a u svrhu suzbijanja nelegalnog rada, a koje predstavlja jednu od planiranih mjera za suzbijanje sive ekonomije.

Takvi, koordinirani inspekcijski nadzori s ciljanim akcijama usmjerenim na suzbijanje nelegalnog rada, pokazali su se iznimno uspješnima i korisnima, što je pokazalo i Izvješće o radu Povjerenstva Vlade Republike Hrvatske za suzbijanje sive ekonomije, za razdoblje 01. siječnja do 30. lipnja 2007. godine“ koje je Vlada Republike Hrvatske usvojila na svojoj sjednici od 27.rujna 2007. godine, a u pripremi je izrada Izvješća o aktivnostima na suzbijanju sive ekonomije za vrijeme od 01. srpnja do 31. prosinca 2007. godine.

Da bi se sve realizirane mjere kvantificirale i analitički obradile, budući se radi o čitavom nizu različitih mjera, potrebno je kontinuirano praćenje rezultata provedenih mjera kroz određeno vremensko razdoblje. Navedeno je nužno kako bi se konačni rezultati za određeno razdoblje mogli sagledati i na znanstvenim osnovama iskazati kroz financijske učinke i kroz pokazatelje kojima se mjeri rast gospodarstva.

Nesporno je da je u proteklom trogodišnjem razdoblju provedbom cijelog niza navedenih aktivnosti ostvaren vidljivi pomak u smanjenju obima sive ekonomije, a što je vidljivo iz slijedećih pokazatelja:

Tablica br. 1.: Pokazatelji stanja gospodarstva Republike Hrvatske

Osnovni pokazatelji	2005.	2006.	2007.
BDP, tekuće cijene, mil. kn	231.349	250.590	275.078
BDP, realne stope rasta	4,3	4,8	5,6
BDP po stanovniku, EUR	7.038	7.706	8.463
Stopa registrirane nezaposlenosti, %	17,9	16,6	14,7
Stopa anketne nezaposlenosti, %	12,7	11,2	10,0

Izvor: Državni zavod za statistiku, Hrvatski zavod za zapošljavanje

Tablica br 2.: Prikaz "sive ekonomije" po djelatnostima, u mil. kn

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.
A Poljoprivreda, lov i šumarstvo	1.281	1.146	1.275	1.172	1.199
B Ribarstvo	46	81	106	103	117
C Rudarstvo i vađenje	24	29	34	45	38
D Prerađivačka industrija	3.736	3.429	4.056	3.223	3.081
E Opskrba električnom energijom, plinom i vodom	57	57	82	57	56
F Građevinarstvo	1.552	2.000	1.866	2.314	3.008
G Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla te predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo	3.439	4.103	3.570	3.952	3.777
H Hoteli i restorani	1.285	1.558	1.786	1.997	2.242
I Prijevoz, skladištenje i veze	1.012	1.039	1.039	925	1.238
J Financijsko posredovanje	261	136	325	325	117
K Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge	1.208	1.443	1.570	1.965	2.275
L Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	39	36	35	32	31
M Obrazovanje	128	40	116	60	57
N Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	324	339	334	199	198
O Ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti	574	317	573	504	433
UKUPNO (A-O)	14.964	15.754	16.767	16.873	17.866
Učešće u BDP	9,81%	9,51%	9,25%	8,50%	8,31%
BRUTO DOMAĆI PROIZVOD	152.519	165.639	181.231	198.422	214.983

Izvor: Projekt DZS i EIZ : Uvođenje i primjena sustava nacionalnih računa
Republike Hrvatske - SNR

U tabelarnom prikazu navedeni su podaci koji se odnose na legalno obavljanje aktivnosti u okviru kojih se pojavljuju određeni oblici kršenja propisa iz djelatnosti, temeljem čega se utječe i na određene pojavne oblike neregistriranog gospodarstva, a koji su brojčano iskazani u predmetnoj tablici. Trenutno se dovršava procjena veličine sive ekonomije za 2005. godinu koja bi trebala biti završena najkasnije do prosinca 2008. godine.

Neke od planiranih kratkoročnih mjera iz objektivnih razloga nisu mogle biti završene do kraja 2007. godine, a ti razlozi odnose se prvenstveno na usklađivanje hrvatskog zakonodavstva sa pravnom stečevinom EU. Te mjere su u tijeku provedbe što znači da će u narednom razdoblju biti realizirane, a ujedno su i sastavni dio Operativnog plana Vlade Republike Hrvatske, te se provedba takvih mjera prati sveobuhvatno sa više aspekata.

Borba protiv sive ekonomije je kontinuiran i stalan proces te će se mjere za suzbijanje sive ekonomije svakako nastaviti provoditi i u budućem

razdoblju, uz maksimalnu suradnju svih tijela državne uprave uključenih u provođenje mjera za smanjenje neregistriranog gospodarstva.

U tom smislu, nakon usvajanja Izvješća o provedenim mjerama za suzbijanje sive ekonomije za 2007. godinu, započeti će se sa pripremama za izradu Prijedloga mjera za suzbijanje sive ekonomije za razdoblje do 2011. godine.

Povjerenstva Vlade Republike Hrvatske za suzbijanje sive ekonomije i dalje će planirati i koordinirati aktivnosti svih tijela državne uprave koja obavljaju inspekcijski nadzor u cilju suzbijanja nelegalnog rada, te pratiti njihovu provedbu i o tome izvješćivati Vladu Republike Hrvatske.

Sukladno navedenom, Prijedlog mjera za suzbijanje sive ekonomije za razdoblje do 2011. godine, trebalo bi usmjeriti prvenstveno na:

- kontinuirano i sveobuhvatno informiranje i educiranje javnosti o važnosti sprječavanja sive ekonomije,
- izradu strategije odnosa s javnošću svih tijela koja obavljaju inspekcijski nadzor radi promicanja porezne kulture i svijesti o potrebi suzbijanja sive ekonomije i neisplativosti ilegalnog i nezakonitog poslovanja.
- dogradnja zakonskog okvira i utvrđivanje mjera ekonomske politike u prioritetnim područjima za stvaranje ravnopravnih uvjeta na tržištu za sve subjekte.

Cilj provedbe tih mjera je stvaranje uređenog tržišta u Republici Hrvatskoj na koji način će se poticati registrirano i legalno poslovanja subjekata na tržištu a za opće dobro razvoja i rasta cjelokupnog gospodarstva Republike Hrvatske, čime će se utjecati i na bolji standard građana Republike Hrvatske.